

Effectmeting subsidies vrijwilligerswerk in Zorg en welzijn

Gemeente Maastricht 2018

Movisie Kennis en aanpak van sociale vraagstukken

Movisie is het landelijke kennisinstituut en adviesbureau voor toepasbare kennis, adviezen en oplossingen bij de aanpak van sociale vraagstukken op het terrein van welzijn, participatie, sociale zorg en sociale veiligheid. Onze activiteiten zijn georganiseerd in vier actuele programma's: effectiviteit en vakmanschap, zelfredzaamheid, participatie, veiligheid en huiselijk/seksueel geweld.

We investeren in de kracht en de onderlinge verbinding van burgers. We doen dit door maatschappelijke organisaties, overheden, maatschappelijk betrokken bedrijven en burgerinitiatieven te ondersteunen, te adviseren én met hen samen te werken. Lokaal of landelijk, toegesneden op het vraagstuk, organisatie en proces. Zo kunnen professionals hun werk voor de samenleving zo goed mogelijk doen.

Movisie heeft ruime ervaring met het uitzetten van digitale enquêtes onder vrijwilligersorganisaties. Al zo'n 10 jaar voert Movisie Digimon (Digitale Monitor Vrijwilligerswerk) uit. Naast Digimon worden ook voor andere opdrachtgevers regelmatig digitale enquêtes onder vrijwilligersorganisaties uitgezet waarvan de resultaten worden geanalyseerd. Opdrachtgevers zijn de ministeries van OC&W, VWS en BZK, gemeenten, fondsen, vrijwilligersorganisaties en Vereniging Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk.

Movisie heeft betrokken, alerte en inventieve professionals in dienst die met beide benen stevig in de maatschappij staan en die vernieuwing niet schuwen. Wij werken zonder winstoogmerk en hebben daarbij kwaliteit hoog in het vaandel staan. Daarvoor hebben we een kwaliteitssysteem ingevoerd dat voldoet aan de ISO 9001:2008 normering. Movisie werkt aan een krachtige samenleving. Kijk voor meer informatie op www.movisie.nl.

COLOFON

Auteur(s): R. Hetem, W.J. de Gast
Projectnummer: P1205
Datum: augustus 2018
© Movisie

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
2	Onderzoeksopzet	2
3.	Toetsingskader	3
4.	De effectmeting	8
4.1	Effecten voor de doelgroepen.....	8
4.2	Effecten voor de organisatie/het initiatief.....	10
4.3	Bijdragen aan de beleidsdoelstellingen de gemeenten	13
5.	Conclusies	15
5.1	Functioneren organisaties	15
5.2	Bijdrage aan beleidsdoelen	16
5.3	Het proces van gezamenlijk evalueren.....	18
6.	Aanbevelingen	19
	Bijlage 1: Gebruikte methodieken	21
	Bijlage 2: Resultaten van de EffectenArena's	23
	Bijlage 3: Resultaten van de digitale monitor	28

1 Inleiding

Sinds 2017 is in de gemeente Maastricht een nieuwe subsidieverordening van kracht voor vrijwilligersorganisaties (waaronder buurtnetwerken) en bewonersinitiatieven die met hun activiteiten bijdragen aan de beleidsdoelstellingen van de gemeente op het terrein van welzijn en zorg. Het subsidiebeleid is al eerder, in 2015 veranderd. De nieuwe verordening is in samenspraak met het veld tot stand gekomen. Deze nieuwe verordening is in samenspraak met het veld tot stand gekomen. De verordening voorziet in twee soorten subsidie: basis subsidie voor vrijwilligersorganisaties zodat zij goed kunnen functioneren en daardoor relevante activiteiten uitvoeren, en flexibele subsidie gericht op projectmatige en incidentele activiteiten die ook door bewonersinitiatieven uitgevoerd kunnen worden.

Voor beide soorten subsidies geldt dat ze bedoeld zijn om organisaties en activiteiten te financieren die een aantoonbare bijdrage leveren aan de volgende beleidsdoelstellingen van de gemeente: maatschappelijke participatie vergroten, sociale veiligheid verbeteren en sociale netwerken van bewoners versterken. Ten aanzien van de flexibele subsidies geldt dat de gemeente specifieke thema's kan benoemen waarop aanvragen gericht dienen te zijn. In 2017 betrof het de thema's diversiteit, integratie en sociaal isolement, opgroeien in de buurt en zwerfjongeren, en weerbaar opvoeden en veiligheidsbeleving.

De gemeente beoogt op deze wijze enerzijds de bestaande infrastructuur van vrijwilligersorganisaties te ondersteunen bij het mogelijk maken van hun basisactiviteiten en anderzijds ruimte te scheppen voor innovatie van bestaande initiatieven en betrekken van nieuwe initiatieven en organisaties. De aanname die de gemeente daarbij hanteert, is dat door het verlenen van subsidies vrijwilligersorganisaties en bewonersinitiatieven in staat zijn met hun activiteiten een relevante bijdrage te leveren aan de beleidsdoelstellingen voor het sociale domein in de gemeente Maastricht.

Doelstelling van de evaluatie

Om deze aanname te toetsen, is de subsidieverordening geëvalueerd. De periode waarover de evaluatie gaat, is in principe 2015-2017. In 2015 is het subsidiebeleid veranderd, na intensieve consultatie van het werkveld. In 2017 is de nieuwe verordening van kracht geworden. Doel van de evaluatie is om te toetsen of de huidige subsidiesystematiek ertoe leidt dat vrijwilligersorganisaties goed kunnen functioneren en dat hun activiteiten daadwerkelijk bijdragen aan de beleidsdoelstellingen van de gemeenten op het terrein van welzijn en zorg.

2 Onderzoeksopzet

Movisie werkt volgens de uitgangspunten en werkwijze van Waarderend Onderzoeken (Appreciative Inquiry). Centraal in deze benadering staat dat je op zoek gaat naar wat werkt en wat goed gaat, en hoe je dat meer kan doen. Dat proces van onderzoeken wat werkt en waarden wat er is, doe je zoveel mogelijk samen met alle betrokkenen, omdat het waarderend onderzoeken ervan uitgaat dat duurzame verandering alleen ontstaat als iedereen die het aangaat, bij alle belangrijke stappen betrokken is. Voor dit evaluatieonderzoek betekent dit dat we de betrokkenen bevragen op wat nu al goed gaat en waar ze meer van willen om een gezamenlijk geformuleerde gewenste toekomst te bereiken. Vervolgens kan het vanzelfsprekend nodig zijn om aanpakken en werkwijzen te verbeteren, te vernieuwen of juist los te laten om de doelstellingen te kunnen halen. Een tweede consequentie van werken volgens waarderend onderzoeken is dat voor Movisie evaluatieonderzoek altijd bestaat uit terugkijken en vooruitkijken. We willen leren van het verleden om het in de toekomst nog beter te kunnen doen. Dit leidt tot de volgende opzet voor de evaluatie van de nieuwe subsidieverordening voor vrijwilligersorganisaties.

In de gekozen opzet is via deskresearch en gesprek met de opdrachtgever de vraagstelling verkent en aangescherpt. Daarna zijn in opeenvolgende bijeenkomsten met de vrijwilligersorganisaties en vrijwilligers het toetsingskader opgesteld, de effecten van de gewijzigde subsidieverordening vastgesteld en verbeteringen besproken voor de uitvoering van de verordening t.b.v. van de gemeentelijke beleidsdoelen. De deelnemers aan de bijeenkomsten waren een representatieve afspiegeling van de organisaties met een subsidierelatie met de gemeente Maastricht. Ook de buurtnetwerken i.o. zijn voor de bijeenkomsten uitgenodigd. Deze waren minder goed vertegenwoordigd bij de bijeenkomsten.

Naast de bijeenkomsten is een digitale vragenlijst gestuurd naar alle organisaties met een subsidierelatie met de gemeente. De vragen in de vragenlijst zijn gebaseerd op het toetsingskader dat samen met organisaties en de gemeente is opgesteld.

3. Toetsingskader

3.1. De logica van subsidieverstrekking

De gemeente Maastricht wil weten of de nieuwe subsidiesystematiek ertoe leidt dat vrijwilligersorganisaties en bewonersinitiatieven goed kunnen functioneren en dat de door hen uitgevoerde activiteiten daadwerkelijk een bijdrage leveren aan de beleidsdoelstellingen van de gemeente op het terrein van welzijn en zorg. Die beleidsdoelstellingen zijn:

- Maatschappelijke participatie is vergroot,
- Sociale veiligheid is verbeterd en
- Netwerken van bewoners zijn versterkt.

De logica die daarmee gevolgd wordt is: de gemeente verstrekt subsidies --> bestaande en nieuwe vrijwilligersorganisaties kunnen functioneren en activiteiten uitvoeren --> die activiteiten leveren een bijdrage aan de beleidsdoelen van de gemeente --> er worden positieve maatschappelijke effecten bereikt: meer mensen doen mee, mensen zijn en voelen zich veiliger en mensen kennen en helpen elkaar.

3.2. De beleidsdoelen en hun samenhang

Om te onderzoeken of deze logica hout snijdt en hoe deze uitwerkt in de praktijk, is het van belang om deze drie beleidsdoelen nader te duiden en met elkaar in verband te brengen. We kiezen daarbij een pragmatische insteek: wat betekenen de beleidsdoelen als ze gekoppeld worden aan de concrete activiteiten van vrijwilligersorganisaties en bewonersinitiatieven? Zo voorkomen we theoretische en semantische discussies.

Maatschappelijke participatie is vergroot: dit beleidsdoel vertalen we naar de mate waarin en de wijze waarop mensen meedoen in de samenleving, waarbij geldt dat de gewenste outcome is dat steeds meer mensen participeren. Het maakt daarbij op voorhand niet uit of ze eenmalig of vaker, tijdelijk of structureel, enkelvoudig of meervoudig, passief of actief, op steeds dezelfde manier of op nieuwe manieren, kleine of grote stappen zettend, of vooral voor zichzelf of voor anderen meedoen: participatie is participatie. Natuurlijk kan bij de beoordeling van de effectiviteit van activiteiten die door gemeentelijke subsidie mogelijk gemaakt worden wel een nadere normering aangelegd worden. Die zal hieronder blijken uit de benoemde elementen voor het toetsingskader.

Netwerken van bewoners zijn versterkt: In essentie gaat dit doel erover of mensen elkaar kennen, weten te vinden en waar nodig helpen. Dit kan de vorm van reguliere netwerken krijgen, zoals de buurtnetwerken, maar ook van (tijdelijke) initiatieven of ontmoetingen. Het versterken van netwerken kan dan gaan over meer of nieuwe mensen leren kennen, over elkaar vaker zien of samen iets ondernemen, of van incidentele ontmoeting naar reguliere bijeenkomsten. Ook hier geldt dat we er op voorhand geen waarde-oordeel aan hangen.

Sociale veiligheid is verbeterd: Onder de term sociale veiligheid wordt verstaan de bescherming of het zich beschermd voelen tegen gevaar dat veroorzaakt wordt door of dreigt van de kant van menselijk handelen in de openbare ruimte. Dat betekent dat sociale veiligheid op drie manieren verbeterd kan worden: door de daadwerkelijke bescherming van mensen te verbeteren, door het gevoel van bescherming te vergroten en door het menselijk handelen in de openbare ruimte dusdanig te beïnvloeden dat geen of minder sociale onveiligheid optreedt. Het eerste is vooral een overheidstaak, met uitzondering van bijvoorbeeld buurtwachten. Het gevoel van veiligheid vergroten en mensen bewegen zich anders op te stellen in de openbare ruimte kan (mede) door vrijwilligersorganisaties en bewonersinitiatieven worden bereikt: door het organiseren van ontmoeting en uitwisseling en door het ondernemen van gezamenlijke activiteiten leren mensen elkaar beter kennen. Dat is een

randvoorwaarde voor meer begrip en aandacht. En dat draagt weer bij aan een gevoel van sociale veiligheid.

Deze praktische definiëring van de drie beleidsdoelen laat zien dat er een volgorde lijkt te zijn: om sociale veiligheid te verbeteren, is één van de randvoorwaarden dat mensen elkaar kennen en bereid zijn te helpen ofwel sterke netwerken van bewoners. Dergelijke netwerken ontstaan alleen als voldoende mensen willen, mogen en kunnen meedoen. Het vergroten van maatschappelijke participatie is één van de noodzakelijke randvoorwaarden om tot sterke netwerken te komen.

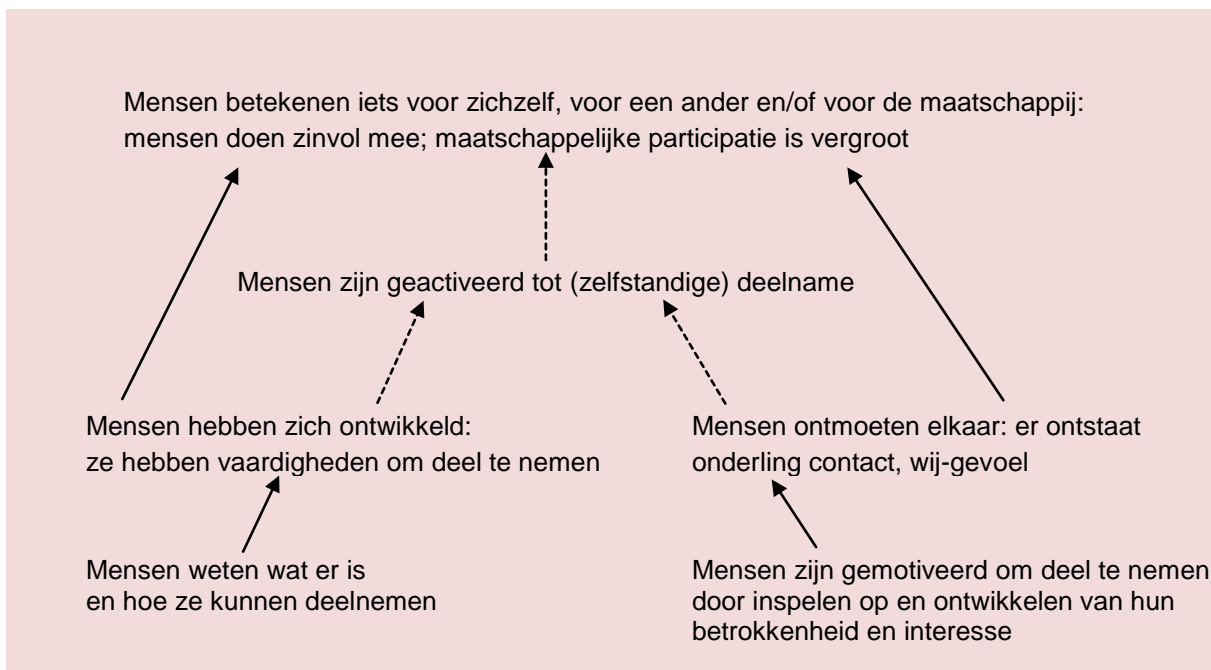
Maatschappelijke participatie --> sterke netwerken --> sociale veiligheid

Anders gezegd: investeren in het vergroten van maatschappelijke participatie draagt positief bij aan het versterken van netwerken van bewoners, wat op zijn beurt weer positief bijdraagt aan het verbeteren van de sociale veiligheid.

3.3. Maatschappelijke participatie als primaire outcome

De conclusie die we trekken uit bovenstaande is dat voor de evaluatie van het subsidiebeleid van de gemeente de focus ligt op de outcome 'maatschappelijke participatie is vergroot'. Wanneer de gesubsidieerde organisaties en initiatieven een bijdrage leveren aan een grotere participatie van diverse groepen, dan zegt dat ook iets over een bijdrage aan de het versterken van netwerken en de sociale veiligheid.

Samen met vertegenwoordigers van de gemeente Maastricht, vrijwilligersorganisaties en buurtnetwerken i.o. hebben we maatschappelijke participatie in Maastricht in een bijeenkomst nader geduid. Dat leidt tot het volgende schema:

In dit schema onderscheiden we vijf basisvoorwaarden voor maatschappelijke participatie: mogen, weten, willen, kunnen en doen.

- *Mogen* gaat over de randvoorwaarden, maar ook over onderliggende waarden zoals saamhorigheid, solidariteit, wederkerigheid, respect, acceptatie, en het benutten van talenten. Deze waarden zijn zowel de voorwaarden voor als het resultaat van maatschappelijke participatie.
- *Weten* gaat erover dat mensen informatie hebben, hun weg weten te vinden, begrijpen wat ze kunnen doen om te participeren.
- *Willen* gaat over motivatie en daarmee over het aanspreken van de drijfveren die mensen hebben.
- *Kunnen* gaat over de vaardigheden die je nodig hebt om te kunnen participeren.
- *Doen* gaat over het daadwerkelijk zetten van de stap om zelfstandig te participeren.

3.4 Het toetsingskader en indicatoren voor de criteria

Alle bovengenoemde basisvoorwaarden in samenhang maken dat iemand gaat meedoen. De deelnemers aan de brainstorm over het toetsingskader gaven aan dat voor al deze elementen geldt dat een deel van de inwoners er zelf mee aan de slag is, en dat een deel van de inwoners ondersteuning nodig heeft. Ook werd geconstateerd dat meedoen vaak op twee niveaus plaatsvindt: iedereen die als vrijwilliger actief is, doet natuurlijk al mee, tegelijkertijd vergroten deze vrijwilligers de maatschappelijke deelname van andere inwoners. Bij het opstellen van het toetsingskader worden als doelgroepen genomen de mensen die een extra zetje nodig hebben om mee te doen en als uitgangspunt nemen we de twee niveaus van participatie: als deelnemer een aanbieder van activiteiten.

De deelnemers aan de bespreking voor het toetsingskader benoemen allerlei elementen die volgens hen iets kunnen zeggen over de effecten van de activiteiten waarvoor vrijwilligersorganisaties en bewonersinitiatieven subsidie ontvangen. Dit leverde een behoorlijke lijst op van criteria voor een toetsingskader. Uitgangspunt is dan ook niet dat elke gesubsidieerde organisatie of activiteit aan alle criteria zou moeten voldoen. Wel kan onderzocht worden hoe organisaties, projecten en activiteiten 'scoren' op de genoemde criteria, met drie aannames:

- Hoe groter het aantal criteria waarop positief gescoord wordt, des te groter de kans dat de organisatie/het initiatief een positieve bijdrage levert aan de gemeentelijke beleidsdoelen;
- Hoe groter een activiteit bijdraagt aan en specifiek criterium ten opzichte van vergelijkbare activiteiten, hoe groter de kans dat de activiteit een positief effect heeft op de gewenste maatschappelijke outcome;
- Naarmate een organisatie/initiatief hoger scoort op het criteria dynamiek en transfer en duurzaamheid, is de kans groter op een positieve bijdrage aan de gewenste maatschappelijke outcome.

Om deze drie regels in de praktijk te kunnen onderzoeken, zijn indicatoren voor de criteria nodig. Deze zijn hieronder in het toetsingskader benoemd. Wanneer dezelfde indicatoren voor meerdere criteria gebruikt konden worden zijn ze genoemd bij het meest passende criterium. Verder hebben we het toetsingskader aangevuld met door de gemeente gehanteerde criteria voor de beoordeling van flexibele subsidieaanvragen.

Criteria en indicatoren ten aanzien van de doelgroep:

- *Ontmoeting*: in welke mate worden meer mensen, nieuwe mensen of onderscheiden groepen bereikt en met elkaar in verbinding gebracht? Door de deelnemers aan de brainstorm werd ontmoeting benoemd als één van de essentiële succesfactoren voor maatschappelijke participatie en daarmee als belangrijk criterium voor de toetsing van projecten en activiteiten.

Indicatoren:

- Aantal deelnemers dat aangeeft dat dit het enige/het eerste is waaraan ze meedoen;
- Aantal nieuwe deelnemers (inwoners die eerst niet meededen aan de activiteit) ten opzichte van het totaal aantal deelnemers;

- Groei van het aantal deelnemers (per tijdseenheid en soort activiteit) als meerdere keren een activiteit of bij terugkerende activiteiten;
 - Aantal georganiseerde ontmoetingen als onderdeel van het project/de activiteit;
 - Aantal onderscheiden doelgroepen dat actief en bewust wordt uitgenodigd;
 - Aantal deelnemers dat aangeeft nieuwe mensen te hebben leren kennen ten opzichte van totaal aantal deelnemers.
- *Informatie*: in welke mate krijgen deelnemers een beter/vollediger beeld hoe, waar en wanneer zij kunnen participeren en hoe zij daarbij ondersteund kunnen worden?
Indicatoren:
 - Aantal vormen waarmee bewoners geïnformeerd zijn over de activiteiten van de organisatie.
 - Inhoud en aantal activiteiten die bijdragen aan een grotere kennis van de deelnemers over eigen functioneren en het vergroten van het zelfvertrouwen voor participatie.
 - *Plezier*: in welke mate worden de deelnemers blij van (meedoen aan) het project/initiatief, en nodigt het uit om mee te doen?
Indicatoren:
 - De beweegredenen en motivatie van deelnemers en de wijze waarop organisatie daarop aansluiten.
 - De toename van het aantal deelnemers.
 - Aantal deelnemers die zelf nieuwe deelnemers uitnodigen.
 - *Ontwikkeling*: in welke mate leren deelnemers iets over zichzelf, de ander en de samenleving wat hen helpt om (meer en beter) te participeren? Dit criterium is eveneens benoemd als cruciaal omdat het volgens de deelnemers aan de brainstorm iets zegt over de mate waarin positieve verandering optreedt in de situatie van de mensen.
Indicatoren:
 - Aantal activiteiten gericht op ondersteuning bij participatie
 - Wel of geen specifieke vaardigheden om aan de activiteiten deel te nemen en de ondersteuning die organisaties daarop bieden.
 - Aantal activiteiten gericht op persoonlijke groei van deelnemers, de uitwisseling over elkaars achtergrond en cultuur en het kennisnemen en uitwisselen van wederzijdse maatschappelijke standpunten.
 - *Dynamiek en transfer*: in welke mate ontstaat er spin-off door het project/het initiatief die verder gaat dan de (directe) opbrengsten? In welke mate is sprake van een sneeuwbal of olievlek, of van vernieuwing van het deelnemersbestand? Dit criterium legt de verbinding van individuele ontwikkeling naar maatschappelijke outcome en dus naar de gemeentelijke doelen. De deelnemers aan de brainstorm benoemden dit element als een cruciale succesfactor, zowel op individueel niveau als het op niveau van de organisatie (zie hieronder).
Indicatoren:
 - De waarde van de activiteiten of het vrijwilligerswerk voor de deelnemers of vrijwilligers
 - Transfer van passieve naar actieve deelname
 - Deelnemers die zelf andere deelnemers uitnodigen
 - Transfer van deelnemer naar trekker van een activiteit
 - Deelnemers die doorgroeien naar vrijwilliger
 - Deelnemers die vrijwilligers worden bij andere organisaties.

Criteria en indicatoren ten aanzien van de organisatie/het initiatief:

- *Proportionaliteit*: in welke mate staat de gevraagde bijdrage in verhouding tot de geleverde inspanning en de omvang van de doelgroep? Proportionaliteit is een beoordelingscriterium door

de gemeente genoemd voor de flexibele subsidies. De beoordeling van de proportionaliteit vindt plaats op basis van: samenwerking, haalbaarheid en resultaat.

Indicatoren:

- *Resultaat:* Welke activiteiten bieden de organisatie aan en in welke mate levert de activiteit een bijdrage aan het vergroten van de participatie
- *Haalbaarheid:* in welke mate lukt het de organisatie/het initiatief om het geplande resultaat voor de doelgroep in de gegeven tijd en kosten voor elkaar te krijgen?

- *Samenwerking:* in welke mate is het project of het initiatief opgezet door meerdere partijen en/of is het doel of een onderdeel van de uitgevoerde activiteiten gericht op nieuwe verbindingen tot stand te brengen of bestaande te versterken? Dit is een element dat sterk benadrukt werd door de deelnemers aan de bijeenkomst.

Indicatoren:

- Aantal onderlinge samenwerkingen.
- Aantal samenwerkingen met bedrijven en overheid.

- *Aansluiting bij de doelgroep:* in welke mate is het beoogde project/initiatief passend voor de doelgroep waarvoor het bedoeld is? Deelnemers geven met dit criterium aan dat vraaggericht werken belangrijk gevonden wordt om zo tot activiteiten te komen waarvan verwacht mag worden dat ze een positief effect op de doelgroep hebben.

Indicatoren:

- De tevredenheid en waardering van de deelnemers
- Invloed van deelnemers op activiteiten

- *Diversiteit:* in welke mate wordt in het project/het initiatief rekening gehouden met verschillen tussen doelgroepen en het overbruggen daarvan? Dit criterium legt er de nadruk op dat niet alleen samenwerking tussen organisaties maar ook verbinding tussen verschillende groepen in de samenleving een meerwaarde heeft.

Indicatoren:

- Aantallen deelnemers uit de verschillende leeftijdsgroepen, bevolkingsgroepen en kwetsbare groepen
- Aantal vrijwilligers uit de verschillende leeftijdsgroepen

- *Duurzaamheid:* in welke mate is ingebouwd dat de beoogde resultaten duurzaam en overdraagbaar gemaakt kunnen worden, bijvoorbeeld door eigen inzet van de uitvoerende organisatie(s)? Hier gaat het over de outcome op langere termijn die betekenis heeft voor het werk van de organisatie of het initiatief.

Indicatoren:

- Bestaansduur van de organisaties
- Inkomstenbronnen
- Motivatie van de organisatie om activiteiten aan te bieden
- Voorwaarden voor de organisatie om activiteiten aan te bieden

- *Dynamiek en transfer:* in welke mate is het project/ initiatief zo ontworpen dat de deelnemers worden uitgedaagd en ondersteund om meer te gaan doen dan alleen deelname aan de activiteit? Ook hier gaat het om maatschappelijke outcome en in hoeverre daarop gestuurd wordt in het ontwerp en de uitvoering van de activiteiten.

Indicatoren:

- Aantal deelnemers dat vrijwilliger wordt
- Aantal vrijwilligers uit kwetsbare groepen
- Aanbod van organisaties om hun vrijwilligers te behouden

4. De effectmeting

Om zicht te krijgen op het effect van de nieuwe subsidieverordening in zorg en welzijn is samen met vrijwilligersorganisaties, vrijwilligers en deelnemers aan de activiteiten op verschillende manieren gekeken naar de bijdragen van de subsidies voor organisaties aan het gemeentelijke beleid voor zorg en welzijn. De methoden voor de EffectenArena, digitale monitor, Most Significant Change en de werkateliers zijn hiervoor gebruikt. De resultaten van de afzonderlijke bijeenkomsten en de digitale monitor zijn in de bijlage weergegeven. In dit hoofdstuk worden de effecten van de activiteiten van de organisaties getoetst aan criteria van het toetsingskader aan op basis van de resultaten van de verschillende gebruikte methoden.

4.1 Effecten voor de doelgroepen

Voor zowel de EffectenArena als de digitale monitor zijn vertegenwoordigers van de organisaties uitgenodigd. Vragen over indicatoren die alleen door vrijwilligers en deelnemers zelf beantwoord kunnen worden zijn gesteld in de bijeenkomst voor de Most Significant Change.

Ontmoeting

Het ontmoeten van anderen is een belangrijke en misschien wel de belangrijkste drijfveer van deelnemers om aan activiteiten mee te doen. Hierop sluiten organisaties aan. Voor een aantal organisaties is de onderlinge ontmoeting de primaire doelstelling van de organisatie. Het gaat dan om het ontmoeten van gelijkgestemden (mensen met eenzelfde vraagstuk of verhaal) of juist om de kennismaking en uitwisseling tussen mensen met verschillende achtergronden of behoeften. Voor een grotere groep organisaties zijn ontmoetingen onderdeel van andere activiteiten. Door deel te nemen aan de activiteiten van de organisaties wordt de drempel om contact te maken verlaagd. Daarmee wordt het netwerk van deelnemers vergroot.

Organisaties geven aan dat het aantal deelnemers aan de activiteiten groeit. Daaruit blijkt dat meer mensen voor het eerst aan activiteiten zijn gaan meedoen. Afhankelijk van de activiteiten zullen dat ook mensen zijn uit specifieke doelgroepen (mensen met een beperking, migratie-achtergrond of ouderen). Ook deze groepen zullen voordeel hebben bij de ontmoetingen en de mogelijkheid om hun netwerk te vergroten. Uit de resultaten van de digitale monitor komt wel naar voren dat niet voor alle doelgroepen het aanbod om mee te doen even groot is. Mensen met verslavingsproblematiek, meervoudige problematiek en jongeren met opvoed- of opgroei problemen kunnen bij minder organisaties terecht.

Informatie:

Organisaties bieden op meerdere manieren informatie waardoor mensen meer gaan meedoen. De meest voorkomende manier is het informeren van mensen over de eigen activiteiten en ze uitnodigen aan die activiteiten mee te doen. Daarvoor gebruiken ze allerlei kanalen, maar het meest worden internet en sociale media ingezet. Daarnaast geven organisaties aan dat ze hun hoofdactiviteit (eten, bewegen, lesgeven, buiten zijn, etc.) gecombineerd hebben met informatievoorziening en het vergroten van kennis en vaardigheden in het algemeen. Het gaat om samen iets doen en al doende leren. Met deze kennis en vaardigheden groeit het zelfvertrouwen waardoor mensen eerder en sneller meedoen.

Een deel van de organisaties is met hun doelstelling specifiek gericht op het informeren van mensen over activiteiten die ze kunnen doen bij andere organisaties of zelfs over een betaalde baan. Dit zijn o.a. de belangenorganisaties die hun leden ondersteunen en bijstaan. Dit kan in de vorm zijn van cursussen en trainingen maar ook in de persoonlijke begeleiding. Bijvoorbeeld vluchtelingenorganisaties waar informatie over meedoen onderdeel is van de les maar ook de Turkse

en Armeense belangenorganisaties die mensen persoonlijk informeren over de mogelijkheden om in de samenleving mee te doen.

Plezier:

Een belangrijke motivatie om te participeren is dat mensen het leuk vinden. Plezier is vaak een bepalende voorwaarde om te (blijven) participeren. In de kern staan voor organisaties de ervaringen van deelnemers centraal en dat deelnemers tevreden zijn. Door organisaties wordt als maat voor plezier aangegeven dat mensen graag komen, dat de activiteiten in het algemeen goed ontvangen worden, dat er altijd genoeg aanmeldingen zijn, dat mensen terugkomen en dat deelnemers zelf nieuwe deelnemers meenemen.

In de digitale monitor laten de organisaties zien dat er een groeiend aantal mensen aan de activiteiten meedoet en dat bij een meerderheid van de organisaties deelnemers zelf nieuwe deelnemers meenemen. Ook is er een behoorlijke doorstroom van deelnemers die vrijwilliger worden. Dat zouden mensen niet doen als ze geen plezier hebben in de activiteiten van de organisatie.

Ontwikkeling

Bij de ontwikkeling van deelnemers gaat het vooral om inzicht in de eigen rol en mogelijkheden voor hun functioneren in de samenleving. Het uitgangspunt is dat door dit inzicht mensen meer zelfvertrouwen krijgen en meer en beter (kunnen) participeren.

De organisaties die onderwijs- en educatie-activiteiten aanbieden, baseren de mate van ontwikkeling van de deelnemers op kennismaking met nieuwe onderwerpen, vergroten van kennis en (studie)vaardigheden, het behalen van examens, het verder studeren en het vinden betaald werk. Andere vinden het belangrijker de deelnemers te ondersteunen in hun persoonlijke groei door kwaliteiten van de deelnemers zelf naar boven te halen, respect voor elkaar bij te brengen en de uitwisseling over elkaars achtergrond en cultuur te faciliteren. Ook worden sociale vaardigheden genoemd zoals elkaar helpen, wegwijzen maken, leren van elkaars ervaringen en het vergroten van zelfvertrouwen.

Dit criterium wordt kortom vooral geïnterpreteerd als de positieve verandering die mensen doormaken als gevolg van meer kennis enerzijds en anderzijds het leren van (sociale) vaardigheden en inzicht in de eigen rol die mensen (kunnen) spelen in de samenleving. Organisaties in Maastricht hebben nagenoeg geen drempels voor deelnemers. Kennis en vaardigheden zijn geen voorwaarden om aan de activiteiten of werkzaamheden mee te mogen of kunnen doen. Wanneer iemand tot de doelgroep behoort, zijn de activiteiten toegankelijk. Er bestaat een groot vertrouwen dat mensen zich ontwikkelen en de nodige vaardigheden aanleren. In combinatie met de brede keus voor activiteiten is dat een brede basis om meer mensen te laten meedoen als deelnemer of als vrijwilliger.

Dynamiek en transfer:

Organisaties doen hun activiteiten in het kader van de eigen maatschappelijke doelstellingen. Onderdeel daarvan is deelnemers de ruimte bieden om door te groeien in hun maatschappelijke rol. De meeste organisaties stimuleren en faciliteren deelnemers van passieve naar actieve deelname en zelfs naar trekker van een activiteit of de doorgroei naar vrijwilliger.

Door de organisaties wordt opgemerkt dat er een constante toestroom is van nieuwe deelnemers, nieuwe en gezamenlijks activiteiten (voor en door deelnemers) worden opgepakt en dat sommige leden het gezicht worden van de activiteit en weer nieuwe deelnemers aantrekken. Bij een groot deel van de organisaties zijn er meerdere deelnemers vrijwilligers geworden. Bij een aantal zijn deelnemers doorgestroomd naar vrijwilligerswerk bij andere organisaties. Dit is precies wat bedoeld wordt met dynamiek en transfer. Door deel te nemen aan de activiteiten krijgen mensen inzicht in hun

vaardigheden en meer zelfvertrouwen, waardoor zelf actiever worden. Dat kan betekenen dat ze zelf nieuwe deelnemers werven maar ook dat ze activiteiten begeleiden of zelfs vrijwilliger worden. Door deze grotere betrokkenheid bij de organisatie en de maatschappelijke doelen zijn de deelnemers meer gemotiveerd om mee te doen, hebben een groter eigen netwerk en voelen zich sociaal veiliger.

Uitspraken van vrijwilligers over hun vrijwilligerswerk

“Als je ergens in gelooft en je krijgt mensen mee door je enthousiasme en overtuigingskracht, dan komt er een organisch proces op gang, waar je tegelijk heel hard voor moet werken. Het geeft enorme veel voldoening als het lukt.”

“De vrijwilligers zijn mijn nieuwe familie. Mensen willen betekenisvol en met elkaar bezig zijn.”

“Ik heb geleerd om mezelf te durven laten zien. Je mag fouten maken, en daar word je ook op aangesproken, maar altijd om verder te komen.”

“Als ik wakker word en weet dat ik naar mijn vrijwilligerswerk toe mag, sta ik vrolijk op.”

“Vrijwilligerswerk is voor mij een manier om terug te komen in het sociale leven.”

“Door mijn ervaringen als vrijwilliger weet ik dat ik alles aankan.”

“Vrijwilligerswerk is voor mij een ontdekkingsreis, ik leer steeds nieuwe dingen.”

“Mijn leven wordt rijker door als vrijwilliger in de buurt bezig te zijn.”

“Ik vind het belangrijk om op te komen voor mijn wijk.”

“Ik zou niet meer zonder kunnen.”

(Bron: de Most Significant Change gesprekken)

4.2 Effecten voor de organisatie/het initiatief

Bij het presenteren van de effecten voor de organisaties worden ook hier de resultaten uit de EffectenArena en de digitale monitor per criterium van het toetsingskader gepresenteerd. Het betreft hier de organisaties zelf. De resultaten uit de MSC zijn hier niet relevant omdat die de effecten op de individuele deelnemers en vrijwilligers betreffen.

Proportionaliteit:

Bij proportionaliteit draait het om de vraag of de gevraagde financiële bijdrage in verhouding staat tot de geleverde inspanning en omvang van de doelgroep. Voor een deel wordt deze vraag door de gemeente Maastricht zelf beantwoord in hun eigen onderzoek waarin de cijfers op een rij worden gezet. Voor de beoordeling van de proportionaliteit richten we ons hier op de soorten activiteiten en wat die opleveren voor de participatie, het netwerk en het gevoel van veiligheid voor de inwoners van Maastricht in het algemeen en voor specifieke doelgroepen in het bijzonder.

Door de vrijwilligersorganisaties in Maastricht wordt een verscheidenheid aan activiteiten en diensten aangeboden. Welke activiteiten en diensten dat zijn staat in de bijlagen met de resultaten van de EffectenArena's en de digitale monitor. In verhouding wordt er veel aanbod voor ouderen en jongeren

georganiseerd. Voor de groep daar tussenin wordt veel minder georganiseerd maar die is wel vaker zelf vrijwilliger of bestuurder van een organisatie waardoor ze contacten leggen en hun netwerk vergroten.

De meeste organisaties kunnen de link tussen activiteiten, resultaten en maatschappelijke en individuele effecten goed benoemen. Ze kunnen dat op zo'n manier dat het een logisch verband is en ze hun meerwaarde aantonen. De organisaties werken in het algemeen voor duidelijk te onderscheiden doelgroepen. Bijvoorbeeld een moskee, slachtofferhulp of COC maar ook voor leeftijdsgroepen zoals jongeren of juist ouderen. Ook zijn er organisaties die zich richten op mensen met een specifieke beperking of ziekte. Deze afbakening van de doelgroep geeft richting en focus aan de activiteiten.

Een deel van de organisaties biedt structureel dezelfde activiteiten omdat er vanuit de doelgroep die zij bedienen altijd weer vergelijkbare vragen komen. Dit is bijvoorbeeld het geval bij de hulp aan slachtoffers, de begeleiding van leerlingen en studenten, of het organiseren van spelactiviteiten voor kinderen. De vorm kan variëren, maar de dienst zelf blijft hetzelfde. Voor andere vrijwilligersorganisaties ontwikkelt de activiteit of dienst in de loop der jaren vanwege de veranderende vraag van de doelgroep. Bijvoorbeeld cursussen en ondersteuning bij langer zelfstandig wonen door ouderenorganisaties. Beide soorten activiteiten zijn van belang in het brede aanbod voor inwoners van Maastricht.

Concluderend kan gezegd worden dat de vrijwilligersorganisaties ervan uit gaan dat ze bijdragen aan de gemeentelijke beleidsdoelstellingen omdat deelnemers die meedoen aan hun activiteiten andere deelnemers en vrijwilligers ontmoeten waardoor hun netwerk uitbreidt en hun gevoel voor veiligheid wordt versterkt. Ze zouden het onterecht vinden wanneer de proportionaliteit van hun activiteiten alleen gemeten wordt aan (de toename van) het aantal deelnemers. Het gaat ook om de complexiteit om de doelgroep te bereiken en vervolgens te activeren. Successen voor moeilijke doelgroepen zouden extra gewaardeerd moeten worden.

Samenwerking

Samenwerking staat voor het leggen van verbindingen en het vergroten van de netwerken. Uit de resultaten van de digitale monitor komt naar voren dat meerderheid van de organisaties samenwerkt met andere organisaties. Tegelijkertijd blijft voor een grote groep organisaties het aantal samenwerkingspartners gelijk. Dit is een aandachtspunt. Dit kan erop duiden dat de ontwikkeling van nieuwe activiteiten en de bereiken van een grotere en diversere doelgroep stagneert.

Aansluiting bij de doelgroep

Voor organisaties is aansluiting bij de doelgroep een uitgangspunt van de activiteiten. Maatstaf hiervoor is de betrokkenheid van deelnemers bij het bepalen van het activiteitenaanbod. Dat gebeurt in Maastricht enerzijds door de deelnemers zelf de activiteiten te laten bepalen. Anderzijds worden activiteiten door het bestuur en de vrijwilligers bepaald. Maar deze zijn bij een meerderheid van de organisaties en initiatieven een afspiegeling van de doelgroep waardoor ook dan de aansluiting bij de doelgroep volgens de organisaties is geborgd.

Waar organisaties wel voor moeten oppassen is dat, wanneer activiteiten verweven zijn met doelstelling, er starheid kan ontstaan waardoor dezelfde activiteiten jaar in jaar uit worden aangeboden. Deelname aan de activiteiten draagt dan niet langer bij aan de ontwikkeling van de deelnemers, vergroten van hun netwerk of hun gevoel van veiligheid. Een voorbeeld hiervan is een organisatie of initiatief dat jaarlijks een of meerdere diners organiseert. Mensen doen mee uit gewoonte en omdat ze de vrijwilligers of bestuurders zo aardig vinden, maar het levert ze geen extra contacten op omdat ze iedere keer bij dezelfde mensen aan tafel zitten. Een aantal van de

vrijwilligersorganisaties of initiatieven in Maastricht doet wat ze altijd al doen, maar daarmee doen ze niet per se het goede voor de doelgroep. Aansluiten bij de doelgroep houdt ook in, de doelgroep uitdagen om nieuwe kennis, ervaring en contacten op te doen die passend zijn voor de situatie van de doelgroep. Dit gebeurt onzes inziens lang niet altijd.

Een andere belangrijke opmerking die hier gemaakt moet worden is dat door het organiseren van activiteiten voor een specifieke doelgroep andere doelgroepen uitgesloten worden. Aan de organisaties in Maastricht is gevraagd aan welke doelgroepen activiteiten geboden worden. Daaruit komt naar voren dat voor mensen met verslavingsproblematiek, jongeren met opgroei- en opvoedproblemen en mensen met meervoudige problematiek weinig activiteiten worden aangeboden. Samenvattend kan hierover gezegd worden dat organisaties activiteiten bieden aan een grote verscheidenheid van doelgroepen en dat ze goed in staat zijn de verbinding te leggen tussen doelgroepen. Voor kleine specifieke doelgroepen worden minder activiteiten georganiseerd die aansluiten bij deze doelgroepen.

Duurzaamheid

Dit gaat over de mate waarin de organisaties ervoor zorgen dat de activiteiten en de resultaten binnen de organisatie duurzaam én overdraagbaar zijn gemaakt. Organisaties zelf geven aan dat dit bepaald wordt door de interesse om voor langere tijd aan de activiteiten mee te doen, met het draagvlak binnen de organisatie en de financiering om de activiteit structureel aan te bieden.

Bepalend voor deelnemers om voor langere tijd mee te doen aan activiteiten zijn: een vaste groep vrijwilligers, de deskundigheid van vrijwilligers, invloed van de deelnemers op de activiteit en de tevredenheid met het aanbod. Voor de organisaties in Maastricht geldt dat het aantal deelnemers toeneemt. Daaruit kan geconcludeerd worden dat er een zekere mate van tevredenheid is met het aanbod. Daarnaast is de doelgroep voor een belangrijk deel bepalend voor de soort activiteiten van de organisatie of initiatief. Aandachtspunt hier is het binden en scholen van vrijwilligers. Veel organisaties laten hun waardering voor de vrijwilligers blijken met een uitje of presentje, veel minder organisaties bieden hun vrijwilligers een onkostenvergoeding of scholing. Slecht één op de tien organisaties biedt de vrijwilligers scholing. Dit is een risico voor de kwaliteit van het activiteiten- en dienstenaanbod.

In het kader van duurzaamheid is ook gekeken naar de beweegredenen van organisaties om activiteiten en diensten aan te bieden. De betrokkenheid bij de samenleving en de doelstelling van de organisatie zijn de belangrijkste beweegredenen. Nieuwe leden, vrijwilligers of een diverser ledenbestand zijn veel minder van belang. Vooral de samenhang met de eigen doelstelling draagt bij aan duurzaamheid. De doelstelling blijft immers gelden zolang de organisatie bestaat. Dit in tegenstelling tot het vinden van nieuwe leden en vrijwilligers omdat dit doelstellingen zijn voor de korte termijn.

Naast draagvlak blijkt ook financiering een belangrijke voorwaarde om activiteiten en diensten te blijven aanbieden. Er blijkt een grote mate van afhankelijkheid van subsidie te bestaan. Gemiddeld hebben organisaties 2,3 inkomstenbronnen. De subsidie van de gemeente (basis en flexibele subsidie) is de belangrijkste en de andere inkomsten uit bijvoorbeeld contributie en de deelnemersbijdragen zijn daar aanvullend op.

Bij de flexibele subsidies lijkt de duurzaamheid minder belangrijk voor de activiteiten. Dat past in eerste instantie ook bij het kortlopende karakter van de financiering. Tegelijk beogen de meeste organisaties om de activiteiten wel vaker te organiseren of meer met de initiële opbrengsten te doen. Wanneer de subsidie stopt, zullen andere financieringsbronnen aangeboord moeten worden. Weinig organisaties lijken in staat voldoende inkomsten te vinden buiten de subsidie of daar actief mee bezig te zijn.

Dynamiek en transfer.

Bij dynamiek en transfer draait het om het stimuleren en uitdagen van deelnemers om zelf meer de regie en verantwoordelijkheid te nemen. Enerzijds kan dit betekenen dat deelnemers meer zelf de invulling van de activiteiten en diensten bepalen anderzijds kan dit inhouden dat deelnemers zelf vrijwilligers worden. In beide gevallen gaat het om de transfer van passieve naar actieve participatie. Uiteindelijk moet dit leiden tot grotere zelfredzaamheid. In de EffectenArena van de vaste subsidies lijkt dit een lastig te beantwoorden vraagstuk. Organisaties komen niet verder dan de ruimte die in hun eigen activiteitenaanbod zit. Dat is anders bij de flexibele subsidies. Daar blijkt dat die flexibele subsidie door een aantal organisaties juist voor de transitie wordt ingezet. Het gaat bijvoorbeeld om een plusprogramma voor een speciale doelgroep, extra mogelijkheden op de bestaande activiteiten of juist experimenteren met nieuwe vormen en activiteiten. Een deel van de vrijwilligers zijn daarbij eigen deelnemers omdat de activiteiten samen met deelnemers worden opgepakt.

Het faciliteren en stimuleren van deelnemers om meer zelf initiatief te nemen en mee te doen is besproken in de dynamiek en transfer van deelnemers. Hier wordt de dynamiek en transfer voor de verschillende doelgroepen besproken. De resultaten laten zien dat er een duidelijke voorkeur is voor vrijwilligers zonder mentale beperkingen. Mensen met een bijstandsuitkering, met een niet-Nederlandse achtergrond en ouderen doen bij meer dan de helft van de organisaties vrijwilligerswerk. Ook mensen met een chronische ziekten en een lichamelijke beperking doen bij meerdere organisaties vrijwilligerswerk. Mensen met een psychische, verstandelijke of met meervoudige problematiek kunnen bij veel minder organisaties actief meedoen. Dit maakt duidelijk dat het voor bepaalde groepen inwoners moeilijker is om mee te doen. Voor het creëren van gelijke kansen kan sturing door subsidietoewijzing ingezet worden.

4.3 Bijdragen aan de beleidsdoelstellingen de gemeenten

Criteria en indicatoren ten aanzien van de beleidsdoelstellingen van de gemeente:

- *Participatie*: in welke mate draagt het project/het initiatief ertoe bij dat de (beoogde) deelnemers (meer, anders, beter) participeren in de samenleving?

Met de subsidie van de gemeente kunnen organisaties en initiatieven met hun vrijwilligersactiviteiten en diensten organiseren waaraan andere inwoners mee doen. De organisaties zelf laten weten dat het aantal deelnemers toeneemt en dat deelnemers zelf nieuwe deelnemers meenemen, activiteiten gaan begeleiden en vrijwilliger worden. Op deze wijze dragen organisaties en initiatieven op meerdere manieren bij aan de doelstelling voor participatie van de gemeente Maastricht. Mensen doen mee aan de activiteiten en mensen doen mee door zich vrijwillig in te zetten voor de samenleving.

Een groot aantal organisaties richt zich op specifieke doelgroepen waaronder mensen met een beperking, migratie-achtergrond of een uitkering. Hierdoor komen ze met de subsidie ook tegemoet aan de beleidsdoelstelling van de gemeente ten aanzien van participatie door kwetsbare groepen.

- *Netwerk*: in welke mate draagt het project/initiatief ertoe bij dat de netwerken van bewoners versterkt worden?

Bij het opstellen van het toetsingskader is de samenhang van netwerken en sociale veiligheid met participatie aangegeven. De focus ligt op de participatie maar organisaties en initiatieven maken ook duidelijk dat het organiseren van ontmoetingen een belangrijk onderdeel uitmaakt van de activiteiten. Desgevraagd blijkt driekwart van de organisaties ontmoetingsactiviteiten te organiseren zodat de deelnemers een hun netwerk kunnen vergroten.

- *Veiligheid*: in welke mate draagt het project/initiatief ertoe bij dat de sociale veiligheid voor de deelnemers vergroot is?

Bewonersinitiatieven en organisaties dragen bij aan het gevoel van sociale veiligheid door mensen met verschillende achtergronden en culturen met elkaar kennis te laten maken. De gemeente subsidieert een aantal organisaties zoals het Turks Cultureel Centrum Tevhid, de Armeense stichting ANI en buurtorganisaties die de mogelijkheid bieden dat buurtbewoners kennismaken met elkaar en met elkaars achtergronden zodat er begrip en aandacht ontstaat en het gevoel van sociale veiligheid vergroot wordt. In zekere zin dragen lotgenotenorganisaties, maatjesprojecten en sportorganisaties ook bij aan meer begrip. Deze organisaties zelf leggen die link nog niet. Wanneer het over sociale veiligheid gaat wordt in eerste instantie gedacht aan vrijwilligersorganisaties of initiatieven die in de regels en orde bewaren in de openbare ruimte, zoals buurtwachten. Dat ze zelf door het stimuleren van ontmoetingen, aandacht en begrip het gedrag van mensen beïnvloeden is voor organisaties een eyeopener.

Overigens geldt voor alle drie soorten bijdragen dat veel organisaties daar in hun aanvragen en werkwijze niet specifiek aandacht aan besteden. Ze handelen veeleer vanuit een eigen missie en concrete aanpak van maatschappelijke vraagstukken. Dat die een bijdrage leveren aan het halen van gemeentelijke beleidsdoelen in het sociaal domein, is voor hen niet eerder expliciet gemaakt maar blijkt wel passend te zijn.

5. Conclusies

De hoofdvraag van de gemeente is inzicht in de effectiviteit en besteding van de subsidies voor vrijwilligersactiviteiten binnen welzijn en zorg, met als deelvragen:

1. Leidt de huidige subsidiesystematiek ertoe dat vrijwilligersorganisaties goed kunnen functioneren?
2. Dragen de door de vrijwilligersorganisaties uitgevoerde activiteiten daadwerkelijk bij aan de beleidsdoelstellingen van de gemeente?

De beleidsdoelen voor het subsidiëren van vrijwilligersorganisaties in het kader van het beleid voor zorg en welzijn zijn dat meer inwoners meedoen, beschikken over een (groter) sociaal netwerk en zich sociaal veiliger voelen. Deze drie beleidsdoelen hebben een samenhang. In het onderzoek hebben we vastgesteld dat de focus ligt op maatschappelijke participatie. Door mee te doen vergroten mensen de kans op een (groter) netwerk en dat kan op zijn beurt weer bijdragen aan de versterking van hun sociale veiligheid. Ook is tijdens het bespreken van het toetsingskader vastgesteld dat mensen die voor het meedoen ondersteuning nodig hebben een belangrijke doelgroep zijn.

De effectmeting van de basis- en flexibele subsidie voor vrijwilligersorganisaties vanuit het zorg- en welzijnsbeleid is gedaan aan de hand van het toetsingskader dat is opgesteld samen met deze organisaties en de gemeente.

5.1 Functioneren organisaties

Op basis van de effectmeting geven we hier onze conclusies met betrekking tot de vraag of organisaties goed kunnen functioneren binnen de nieuwe subsidiesystematiek.

Algemeen

- Een kleine meerderheid van de organisaties is tevreden over de huidige subsidiesystematiek, zo komt naar voren uit de enquête.
- Kritiek ten aanzien van de subsidiesystematiek richt zich vooral op de flexibele subsidie. Organisaties vinden dat de besluitvorming lang duurt, de aanvraag ingewikkeld is, de voorwaarden niet aansluiten bij de eigen activiteiten, de toekenning niet transparant is en er geen meerjarige activiteiten mee gefinancierd kunnen worden. Dit zijn veelal praktische bezwaren, die in samenspraak tussen gemeente en organisaties voor een groot deel weggenomen kunnen worden.
- De kritiek van organisaties met vaste subsidie op de subsidiesystematiek, en dan met name de buurtnetwerken i.o., lijkt voornamelijk te maken te hebben met de verwachtingen van deze organisaties. Het wegvallen van een deel van de vaste inkomsten vanaf 2015 is het grootste kritiekpunt. Hoewel vrijwilligersorganisaties, en met name de toenmalige buurtplatforms betrokken zijn geweest bij de wijziging van de verordening, zijn de consequenties voor een deel de organisaties pas later duidelijk geworden. Nog meer concrete uitleg had dit wellicht deels kunnen voorkomen, maar de gemeente heeft in onze optiek in het algemeen de organisaties tijdig en voldoende meegenomen in de voorgenomen veranderingen.
- Door de wijziging van het subsidiestelsel zijn de voormalige buurtplatforms (een deel van) hun inkomsten kwijtgeraakt. Hoe hun doorstart er in de praktijk uit gaat zien, verschilt per buurt. In rijkere buurten lijkt het niet zo'n probleem om voor activiteiten extra middelen te verwerven bij buurtbewoners of het lokale bedrijfsleven. In armere buurten is het verhogen van de eigen bijdragen geen optie. Bewoners kiezen dan niet meer voor activiteiten van het buurtnetwerk i.o.. Daarnaast hebben deze buurtnetwerken i.o. die bestaan uit de buurt- en wijkbewoners meer moeite te voldoen aan zowel de aanvraagprocedure voor flexibele subsidies als de randvoorwaarden waar ze aan moeten voldoen. Dat maakt het voor hen lastiger om hier extra middelen uit te verwerven.

Vaste subsidie

- Bestaande vrijwilligersorganisaties die een vaste subsidie ontvangen, kunnen hierdoor goed functioneren. Het aantal deelnemers aan de activiteiten groeit, en in navolging daarvan ook het aantal vrijwilligers. De activiteiten worden laagdrempelig aangeboden waardoor een brede doelgroep wordt aangesproken. Hieronder vallen ook deelnemers uit specifieke doelgroepen zoals kwetsbare inwoners en mensen met een migratie achtergrond.
- Een aandachtspunt voor organisaties met een vaste subsidie is dat ze door die vaste subsidie ook kwetsbaar zijn. Voor het uitvoeren van hun activiteiten zijn ze afhankelijk van de subsidie, wanneer die wegvalt stoppen activiteiten en wordt het voortbestaan van organisaties wankel. De meeste organisaties hebben naast de subsidie nog wel andere bronnen van inkomsten zoals contributies, fondsen en inkomsten uit verkopen. Echter deze zijn aanvullend op de vaste subsidie. Daarnaast zijn veel subsidierelaties gebaseerd op afspraken uit het verleden zonder dat al te scherp gekeken wordt naar de bijdragen aan de gemeentelijke beleidsdoelen. Wijzigingen van het gemeentelijke subsidiebeleid zet het voortbestaan van deze organisaties onder druk.

Flexibele subsidie

- Nieuwe organisaties en initiatieven waarderen het feit dat ze gebruik kunnen maken van de flexibele subsidies om zo bestaande en nieuwe activiteiten te kunnen uitvoeren. Daarmee neemt de diversiteit van mogelijkheden om mee te doen voor inwoners van Maastricht toe.
- Een deel van de organisaties die flexibele subsidies ontvangen zijn bestaande organisaties. Deze organisaties zijn feitelijk op zoek naar manieren om een eenmalige activiteit of initiatief te verduurzamen. Een flexibele subsidie is dan een goede manier om te starten, maar leidt niet vanzelfsprekend tot continuïteit.

5.2 Bijdrage aan beleidsdoelen

Ten aanzien van de tweede deelvraag of de activiteiten van de organisaties bijdragen aan de beleidsdoelstellingen voor zorg en welzijn van de gemeente zijn onze conclusies als volgt.

Algemeen

- Uit de effectmeting komt naar voren dat de meeste organisaties en initiatieven op de een of meerdere manieren bijdragen aan de gemeentelijke beleidsdoelen. Dat is bijna 'per ongeluk' in de zin dat daar noch door de gemeente noch door de organisaties zelf van tevoren gericht op gestuurd en getoetst is. Wel wordt bij aanvragen beoordeeld of deze conform de doelstellingen van de verordening zijn. Deze doelstellingen zijn echter deels technisch en deels algemeen en niet geoperationaliseerd. Achteraf wordt beoordeeld of activiteiten conform de aanvraag zijn uitgevoerd. Daarmee wordt dus wel naar consistentie tussen aanvraag en uitvoering gekeken, maar niet expliciet naar bijdrage aan gemeentelijke beleidsdoelen. Er is (nog) geen helder toetsingskader op basis waarvan beoordeeld kan worden of en in hoeverre een voorgestelde activiteit direct of indirect bijdraagt aan één of meer van de gemeentelijke doelen in het sociaal domein.
- Voor organisaties en initiatieven ligt primair de aandacht bij eigen doelstelling en de vormgeving en uitvoering van hun eigen projecten. Ze doen dat vanuit een oprechte betrokkenheid bij hun omgeving en eigen doelgroepen. Ze denken na over het beoogde effecten op de langere termijn, maar leggen niet direct de relatie met de gemeentelijke beleidsdoelen. Dat er in deze evaluatie alsnog in veel gevallen een concrete en logische relatie is benoemd tussen wat organisaties doen en wat de gemeente wil bereiken, komt omdat we dit gezamenlijk in de verschillende sessies (en dus achteraf) hebben beredeneerd en niet omdat er van tevoren gericht inhoudelijk op gestuurd is.

De gemeente kan hier beter op sturen door helder over de beleidsdoelen en voorwaarden van subsidie te communiceren.

- Het onderzoek laat zien dat mensen met een fysieke beperking of sociale achterstand bij veel organisaties kunnen meedoen. Voor inwoners met een mentale beperking (verstandelijke en psychische beperkingen) en gedragsstoornissen (verslavingsproblematiek en jongeren met opgroei- en opvoedproblemen) worden veel minder activiteiten of diensten aangeboden. Een belangrijke reden waarom minder organisaties voor deze doelgroepen activiteiten aanbieden is dat vrijwilligers voor de begeleiding specifieke kennis en deskundigheid nodig hebben.
- De organisaties slagen redelijk in de transfer van passieve naar actieve participatie van deelnemers. Het gaat dan bijvoorbeeld om deelnemers die vrijwilliger worden. Een van de redenen daarvoor is dat organisaties daarbij zelf belang hebben. Zeker wanneer het gaat om een aangepast programma voor een speciale doelgroep, extra mogelijkheden op de bestaande activiteiten of juist experimenteren met nieuwe vormen en activiteiten waarvoor flexibele subsidie wordt gevraagd. Omdat deze programma's samen met de eigen deelnemers worden opgezet, worden die deelnemers ook gevraagd voor het vrijwilligerswerk. Dit is een goede reden waarom organisaties met een vaste subsidie ook flexibele subsidie kunnen aanvragen, maar ook hier speelt de ondersteuning bij deskundigheidsbevordering een rol.
- Vrijwilligers en deelnemers geven aan dat wat zij doen voor hen grote waarde heeft, en dat zij op persoonlijk niveau op alle onderscheiden onderdelen in het toetsingskader effect ervaren. De tevredenheid en waardering onder deelnemers en vrijwilligers zijn in het algemeen hoog. Of daarmee ook een wezenlijke bijdrage wordt geleverd aan de effecten op het niveau van de gemeentelijke beleidsdoelen, is formeel gezien niet vast te stellen: onduidelijk is of de meest geëigende activiteiten voor de meest geëigende doelgroep zijn uitgevoerd. Tegelijk is wel helder dat door het meedoen aan activiteiten die in het kader van de vaste of flexibele subsidie georganiseerd worden, en/of door als vrijwilliger actief te zijn, mensen zelf vinden dat ze (meer) meedoen.

Vaste subsidie

- De activiteiten die organisaties aanbieden met de basissubsidie van de gemeente, zijn laagdrempelig en voornamelijk gericht op het ontmoeten en actief bezig zijn. De organisaties dragen minder bij aan de ontplooiing van deelnemers waardoor die meer inzicht krijgen in het eigen functioneren, een gezonder leven of betere conditie. De basissubsidies worden nu nog voornamelijk toegekend op basis van uit het verleden bestaande afspraken met vrijwilligersorganisaties. Organisaties blijven doen wat ze doen en doorontwikkeling van activiteiten blijft in veel gevallen uit. Hier ligt en verantwoordelijkheid bij de organisaties dit op te pakken.

Flexibele subsidie

- Voor flexibele subsidies is wel een technisch toetsingskader beschikbaar, evenals een verwoording van specifieke thema's en/of doelgroepen waar de flexibele subsidies voor bedoeld zijn. De thematische insteek wekt in het veld eerder verwarring en irritatie dan dat het richting lijkt te geven aan de aanvragen. Over de relatie tussen de gekozen thema's en doelgroepen en de gemeentelijke beleidsdoelen wordt gezegd dat deze feitelijk onduidelijk en onvoldoende uitgewerkt zijn. Dat maakt het voor initiatieven lastig om zelf het verband te leggen.
- Ondanks deze onduidelijkheid komt uit het onderzoek naar voren dat flexibele subsidies met betrekking tot participatie meer bijdragen aan de beleidsdoelen van de gemeente dan de activiteiten van organisaties met basissubsidie. Dit ligt deels besloten in de aard van de subsidie en de voorwaarden die de gemeente eraan stelt.

5.3 Het proces van gezamenlijk evalueren

Naast de conclusies die direct samenhangen met de vragen die de gemeenten gesteld heeft, zijn er ook enige observaties te maken ten aanzien van het proces dat we gezamenlijk zijn aangegaan.

- Ten eerste gaven de deelnemers aan de verschillende bijeenkomsten aan dat ze het zeer waarderen dat de gemeente moeite doet om vrijwilligersorganisaties actief te betrekken bij de evaluatie van het subsidiebeleid. De gemeente trekt daarmee de lijn door die is ingezet bij de herinrichting van het subsidiebeleid vanaf 2015. Onze observatie was dat er daardoor een positief-kritische insteek ontstond, gericht op verbetering en samenwerking.
- Vrijwel alle deelnemers gaven aan dat de ontmoeting van de organisaties op zichzelf veel waarde heeft. Bij verschillende bijeenkomsten ontstonden gezamenlijke plannen en onderlinge uitwisseling van werkwijzes en ideeën. Dit zou meer gestimuleerd mogen worden op verschillende manieren waarbij de gemeente een trekkende of faciliterende rol kan spelen.
- Met name bij de bijeenkomst om het toetsingskader op te bouwen en bij de Effectenarena's constateerden veel deelnemers dat ze eigenlijk nog nooit goed hadden nagedacht over de relatie tussen wat zij doen, de betekenis daarvan voor de doelgroep en het maatschappelijke effect waaraan zij bijdragen. Dat leidde tot uitspraken als:
 - Wat voor soort organisatie je bent, heeft invloed op je soort effecten en bijdragen aan maatschappelijke doelen.
 - Wat je doet, heeft vaak directe effecten voor de organisatie en de doelgroep, en bij-effecten voor de gemeenschap.
 - Je kunt van 'hoog naar laag' kijken maar je kunt ook terugredeneren: hoe kunnen wij activiteiten organiseren die een logische bijdrage leveren aan de maatschappelijke doelen?
 - Je kunt als organisatie zelf de effectenarena ook goed benutten om snel te kijken of iets werkt en/of bepaalde aanpakken te veranderen of zelfs te stoppen.Onze conclusie is dan ook dat het de moeite loont om organisaties en initiatieven concreet te ondersteunen bij het verwoorden van de logica van hun activiteiten en projecten zodat zij zelf beter in staat zijn om hun bijdrage te benoemen.
- Organisaties benoemden dat het doen van een aanvraag voor een subsidie en een opzet maken voor een project een bepaalde capaciteit vergen. De gemeente kan daarbij ondersteunen door inzet van de contactpersonen, maar niet alle organisaties zijn hier al mee bekend of maken er gebruik van.

6. Aanbevelingen

Gebaseerd op bovenstaande conclusies doen we hieronder een aantal aanbevelingen voor de toekomst.

- Houd de huidige tweedeling in vaste en flexibele subsidies in stand, omdat daarmee aan de ene kant direct geïnvesteerd kan worden in de versterking van de vrijwillige infrastructuur in de stad, terwijl aan de andere kant ruimte ontstaat om innovatieve, tijdelijke en nieuwe organisaties en initiatieven te ondersteunen.
- In de huidige verhouding wordt de toekenning van vaste subsidies nog voor een belangrijk deel op historische gronden gedaan, terwijl het toekennen van flexibele subsidies verandering in de hand werkt. Om meer aan de beleidsdoelen van de gemeente te voldoen, kan de verhouding worden aangepast naar meer flexibele subsidie ten koste van basissubsidie in 2020. Een andere optie is om binnen de vaste subsidies meer te sturen op ontwikkeling, niet zozeer door innovatieve activiteiten maar door bijvoorbeeld bereik van nieuwe doelgroepen, of gerichte actie op het terrein van transfer en ontwikkeling. Het toetsingskader zou daarop ingericht kunnen worden.
- Gebruik het gezamenlijk ontworpen inhoudelijke toetsingskader bij de verdere ontwikkeling van de aanvraagprocedure voor vaste en flexibele subsidies zodat al aan de voorkant een duidelijkere relatie wordt gelegd tussen wat organisaties beogen te doen en hoe dat een bijdrage levert aan de gemeentelijke beleidsdoelen. Dit zal op de meeste punten nog nadere uitwerking en afstemming vergen, inclusief concrete voorbeelden, om het voor aanvragers behapbaar te maken. Dat zelfde geldt voor technische toetsingscriteria die nu bij de flexibele subsidies gehanteerd worden. Uitgangspunt bij het verder uitgewerkte toetsingskader is dat alle gehanteerde inhoudelijke en technische criteria toepasbaar zijn op alle soorten activiteiten die organisaties uitvoeren binnen zowel de vaste als de flexibele subsidies.
- Gebruik dit kader in 2019 nog niet als een beoordelings- en selectie-instrument maar als een gezamenlijk leertraject, om op basis van de opbrengsten het toetsingskader te verfijnen en een praktisch haalbare invulling te geven. Ondersteun organisaties en initiatieven bij het maken van hun doelbomen zodat zij leren om zelf de logica leren te verwoorden tussen wat ze doen en wat dat bijdraagt aan bovenliggende doelen van de gemeente. De contactpersonen van de gemeente kunnen hier een cruciale rol in vervullen.
- Blijf initiatieven en organisaties ondersteuning bieden, zoals nu gebeurt in de vorm van training en coaching, bij het aanboren van alternatieve inkomstenbronnen, zodat ze minder afhankelijk worden van gemeentelijke subsidies. Dit geeft de gemeente vervolgens de kans om scherper te sturen op de inzet van subsidies ten behoeve van de uitvoering van het beleid in het sociaal domein.
- Zet in de ondersteuning van het vrijwilligerswerk meer in op doelgroepgerichte deskundigheidsbevordering. Om voor deze doelgroepen activiteiten aan te bieden is specifieke kennis en deskundigheid over de doelgroep nodig. Voor een grotere participatie vanuit specifieke doelgroepen lijkt het zinvol om ervaring en deskundigheid over deze doelgroepen te vergroten. De deskundigheid van vrijwilligers is een gedeelde verantwoordelijkheid van vrijwilligersorganisaties. De aanwezige kennis kan onderling worden gedeeld, bijvoorbeeld via het vrijwilligerscollege van In de Rooden Leeuw in Maastricht, maar er kan ook gedacht worden aan een voorbeeld als het kennisplein in Groningen waar landelijke organisaties hun lokale trainingsaanbod openstellen voor lokale organisaties. De gemeente zou deze vormen van deskundigheidsbevordering in Maastricht kunnen ondersteunen en promoten.
- Overweeg om in te zetten op een meer op de buurt gerichte subsidiesystematiek waarbij bestaande vrijwilligersorganisaties, nieuwe buurtinitiatieven en buurtnetwerken met de gemeente en ondersteuningsorganisaties gezamenlijk een plan van aanpak maken hoe in de desbetreffende buurt de beleidsdoelen op het sociaal domein van de gemeente het meest effectief gerealiseerd kunnen worden en welke concrete uitwerking daarbij past. Het toetsingskader dat voor deze evaluatie ontwikkeld is met de vrijwilligersorganisaties van Maastricht, kan als uitgangspunt gebruikt worden om een keuze te maken en prioriteiten te stellen op welke thema's, doelgroepen

en criteria vooral geïnvesteerd gaat worden. Per buurt stelt de gemeente een evenredig deel van de vaste en flexibele subsidie beschikbaar (naast een stedelijk beschikbaar subsidiedeel voor buurt overstijgende activiteiten). Daarnaast lijkt het voor de hand te liggen om andere beschikbare subsidies die gericht zijn op buurten hiermee te combineren. Per buurt en per doelgroep kunnen zo andere accenten worden gelegd waardoor subsidies gerichter kunnen worden ingezet. Tegelijk wordt ook de samenwerking tussen uitvoerende organisaties verder bevorderd.

- Organiseer ten minste één keer per jaar een algemene netwerkbijeenkomst voor alle vrijwilligersorganisaties georganiseerd. De bijeenkomsten worden georganiseerd aan de hand van een urgent en aansprekend thema. Zorg dat deze bijeenkomsten in ieder geval de mogelijkheid voor uitwisseling bieden, zodat organisaties met en van elkaar kunnen leren en nieuwe samenwerking kan ontstaan.

Een voorbeeld van hoe bovenstaande aanbevelingen gecombineerd kunnen worden, wordt zichtbaar in onderstaand model.

Voorbeeld Model Subsidiesystematiek Vrijwilligersorganisaties in 2020			
	Stedelijk		Buurtgericht
	<i>Vaste subsidie</i>	<i>Flexibele subsidie</i>	<i>Buurtsubsidie</i>
<i>Deel totaal</i>	50%	25%	25% (excl. andere beschikbare buurtsubsidies)
<i>Insteek</i>	Ondersteunen van organisaties bij hun reguliere aanbod	Innovatieve activiteiten voor specifieke doelgroepen stimuleren	Buurtgerichte projecten en activiteiten op maat mogelijk maken
<i>Toetsing inhoudelijk adhv toetsingskader</i>	Bijdrage aan gemeentelijke doelen, vooral via ontwikkeling en transfer	Bijdrage aan gemeentelijke doelen, met name via ontmoeting en informatie	Bijdrage aan buurtontwikkeling op basis van gezamenlijk plan gemeente, organisaties en netwerken
<i>Toetsing technisch</i>	Samenwerking, proportionaliteit, aansluiting bij de doelgroep en duurzaamheid		
<i>Ondersteuning gemeente</i>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Contactpersonen: hulp bij doen aanvraag, praktische vragen en verantwoording obv uitgewerkt toetsingskader; ○ Training en coaching ohtv alternatieve financiering en tbv specifieke doelgroepen (samen met VrijwilligersCollege); ○ Netwerkbijeenkomsten tbv uitwisseling en leren van elkaar 		

Bijlage 1: Gebruikte methodieken

Startgesprek

De centrale vraag voor deze effectmeting is of de nieuwe subsidiesystematiek ertoe leidt dat vrijwilligersorganisaties en bewonersinitiatieven goed kunnen functioneren en dat de door hen uitgevoerde activiteiten bijdragen aan de beleidsdoelstellingen van de gemeente Maastricht op het terrein van welzijn en zorg. Hiervoor heeft de gemeente een aantal wenselijke maatschappelijke effecten benoemd waarvan beoordeeld moet worden of vrijwilligersorganisaties, daaraan bijdragen. Het betreft grote thema's als participatie, zelfredzaamheid, versterken sociale netwerken en veiligheid.

Voor de beoordeling van de bijdrage aan de maatschappelijke effecten is inzicht gevraagd in de gehanteerde criteria voor toekenning van subsidie na invoering van de nieuwe verordening. Op basis van die criteria kan beoordeeld worden of en op welke wijze organisaties effectief bijdragen aan de doelstellingen van de gemeenten op het terrein van zorg en welzijn.

Toetsingskader

Onderdeel van de opdracht is dat de organisaties in een vroeg stadium betrokken worden. Dat is ook belangrijk voor het stimuleren van de organisaties om mee te doen aan de evaluatie. Daarvoor is een representatieve selectie van de organisaties uitgenodigd om mee te doen aan het opstellen van het toetsingskader. Daarvoor maken we gebruik van outcomegericht werken om het toetsingskader gezamenlijk verder uit te werken en aan te scherpen.

EffectenArena

Om de inzet van organisaties in relatie tot de investering te bepalen gebruiken we de methodiek van de EffectenArena. De EffectenArena brengt de relatie tussen investeringen, interventie en effecten in beeld. In Maastricht is die interventie de verordening Subsidies Vrijwilligersactiviteiten Welzijn en Zorg. Voor zowel een organisaties met basissubsidie als met flexibele subsidie is een EffectenArena opgezet.

Digitale vragenlijst

Voor de kwantificering van het toetsingskader een digitale monitor onder vrijwilligersorganisaties. Zowel de organisaties met een basis subsidie als organisaties die een flexibele subsidie ontvangen zijn uitgenodigd de digitale monitor in te vullen. De basis van de vragenlijst is het gezamenlijk gedragen toetsingskader dat samen met een selectie van vrijwilligersorganisaties is opgesteld.

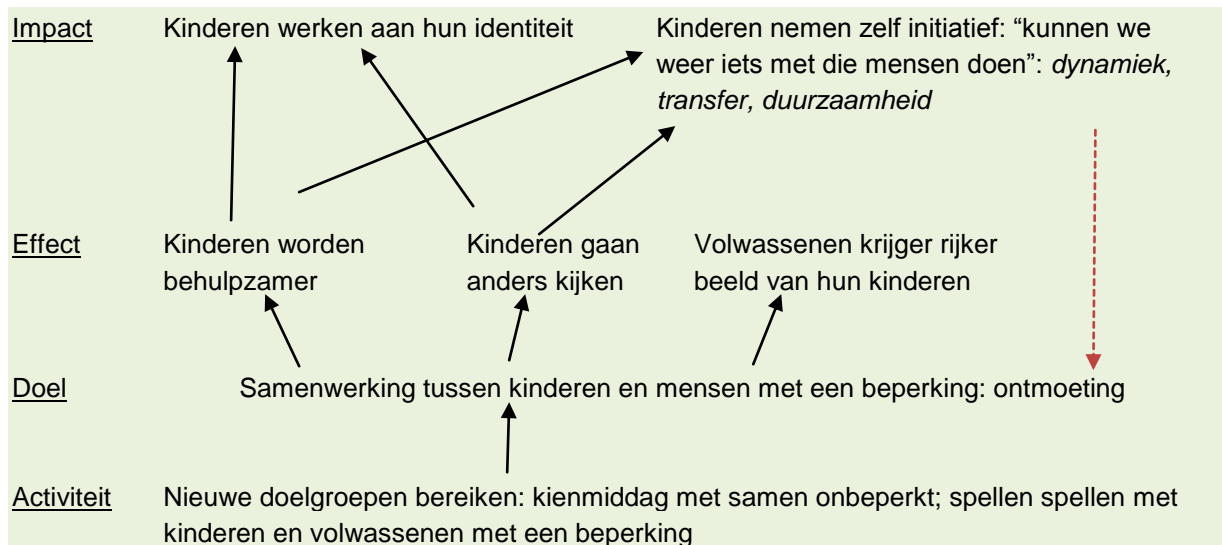
Most Significant Change

De Most Significant Change (MCS) is een methodiek om verhalen en uitspraken van de vrijwilligers en deelnemers aan vrijwilligersactiviteiten op te halen. Deze illustreren de maatschappelijke effecten van de verordening. Voor de MSC zijn vrijwilligers en deelnemers aan vrijwilligersactiviteiten geïnterviewd volgens een vaste systematiek. Uit de interviews wordt een selectie gemaakt van de meest significante voorbeelden die de bijdragen van vrijwilligersorganisaties bevestigen aan het gemeentelijke beleid voor zorgen welzijn.

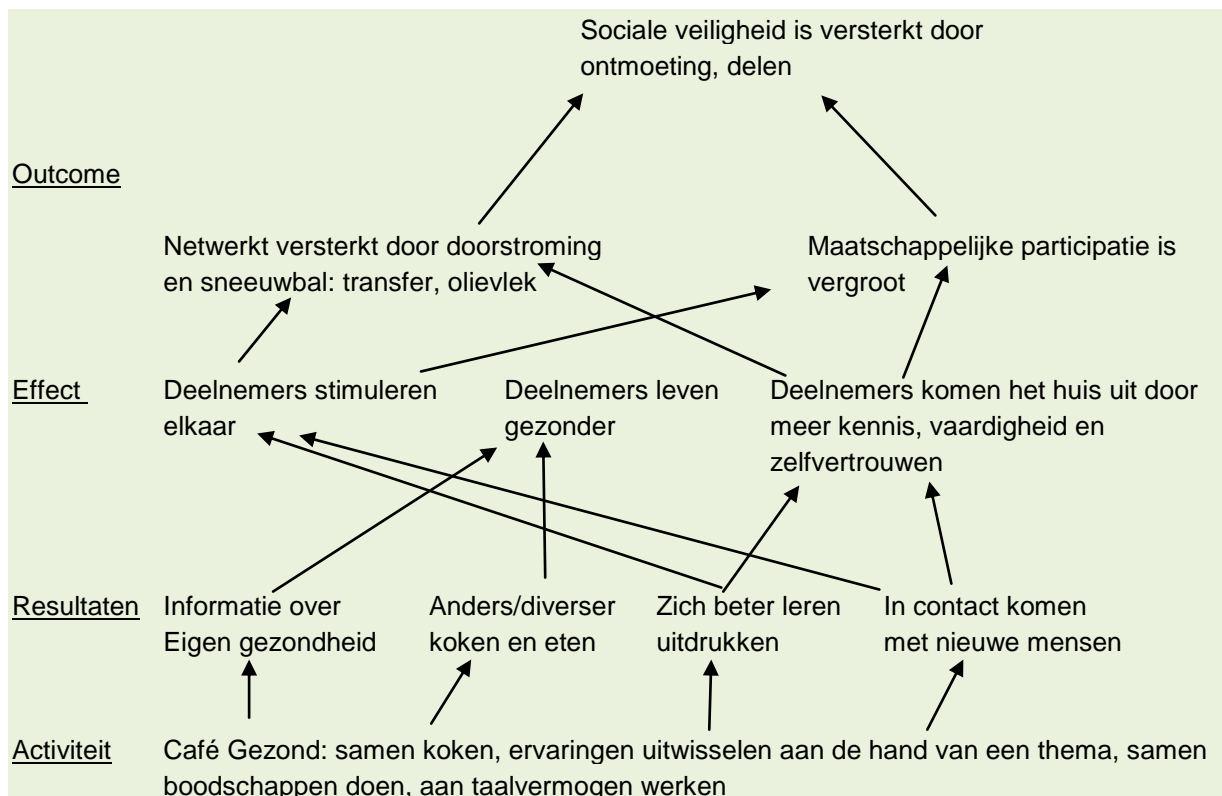
Werkatelier

Tot slot zijn de resultaten uit het onderzoek aan de organisaties, vrijwilligers en deelnemers aan vrijwilligersactiviteiten voorgelegd in een werkatelier. Met de deelnemers aan het werkatelier zijn de resultaten op het niveau van het toetsingskader en de criteria doorgesproken en is vooruitgekeken naar vernieuwingen en verbeteringen.

Van activiteit naar impact: Het voorbeeld van Scouting

Van activiteit naar impact: Het voorbeeld van Café Gezond

Bijlage 2: Resultaten van de EffectenArena's

Vaste subsidie

Twaalf ingevulde arena's van tien organisaties

Soort activiteiten

- Nederlandse taalles aan anderstaligen
- TV-programma lokale omroep over positieve gezondheid voor ouderen
- Scoutingactiviteiten
- Hulp aan slachtoffers na roofoverval
- Rondleiding voor groepen studenten
- Huiswerkbegeleiding Turkse leerlingen
- Jaarmarkt en processie voor kinderen
- Kennisoverdracht van senioren aan anderen
- Meldpunt Sociaal Domein voor mensen met een beperking
- Belangenbehartiging Nederlands-Armeense gemeenschap en samenbrengen mensen
- Sociaal contact en ontspanning ouderen

Samenwerking

Gemiddeld 3,5 samenwerkingspartner per organisatie

Soort resultaten

Spontane aanmeldingen, expats, doorverwijzingen; acht uitzendingen per jaar, website met informatie; geslaagd jubileumkamp, stijging aantal jeugdleden; ondersteuning emotioneel en praktisch, laagdrempelige hulp; meer kennis, algemene ontwikkeling, wegnemen drempels, contacten; leerlingen behouden hun niveau, laagdrempelige ondersteuning; betrokken wijkbewoners, onderling samenzijn, nieuwe leden en inkomsten, bekendheid; 500 tevreden en terugkerende cursisten per jaar met lichte groei; mensen zijn te woord gestaan, voelen zich gehoord, worden doorverwezen, krijgen ondersteuning; een vindbare plek voor de achterban die hulp biedt, uitwisseling mogelijk maakt en culturele evenementen organiseert; waardering bij leden, bekendheid en belangstelling bij derden, veel waardering.

Soort effecten voor organisatie

- *Aansluiting:* aantal cursisten groeit; onderwerpen voor ouderen relevant, toets via netwerk vrijwilligers; passend aanbod voor leeftijdsgroepen; gerichte emotionele en praktische ondersteuning; groepen worden met elkaar in contact gebracht; gericht op leerlingen en studenten om hen te helpen met afmaken studie en vinden baan; contact met buurtbewoners, enthousiasme bij staf; deelnemers tevreden en terugkerend; laagdrempelig in de buurt, inzet ervaringsdeskundigheid; centrale organisatie voor doelgroep met gerichte activiteiten; waardering van leden en deelnemers.
- *Diversiteit:* contacten in de buurt; verschillende onderwerpen bereiken verschillende doelgroepen; binnen de groep; werken met vrijwilligers is signaal naar slachtoffer; groepen van buiten maken kennis met de Islamitische cultuur; iedereen is welkom ongeacht achtergrond; grote opkomst mensen uit de buurt; stichting legt verbindingen en organiseert uitwisseling; ---.
- *Duurzaamheid:* degenen die komen blijven soms jaren; uitzendingen gecombineerd met gesprekken in organisaties, continuïteit door vaste groep vrijwilligers; hangt af van vrijwilligers, is lastig meetbaar; deskundigheidsbevordering; structureel ingebouwd in lesprogramma Pabo en rechtenstudie; reguliere activiteit want er is steeds vraag naar huiswerkbegeleiding; al 20 jaar uitgevoerd, zal zo blijven; regulier cursusaanbod; onderdeel normale dienstverlening; groeiend aanbod aan diensten voor specifieke deeldoelgroepen; ---.

- *Dynamiek en transfer*: opzetten projecten vanuit taalles; laten zien waar je terecht kunt plus links; doorstroom lastiger aan het worden; met name richting Pabo-studenten t.b.v. hun studie; voorbeeldfiguren als rolmodel ingezet; ook andere projecten zoals NL doet, waarbij ouders betrokken; samenwerking met en doorverwijzing naar andere organisaties; nog weinig; ---.

Soort effecten voor deelnemers

- *Informatie*: onderdeel les; laagdrempelige info vanuit beleving kijker; begeleiding is vraagbaak net als online media; meer begrip en respect voor elkaar; kinderen leren dat traditie erbij hoort, bezoekers leren over scouting; drempelverlaging door directe informatie en doorverwijzing; leden geholpen met hun integratie.
- *Plezier*: mensen blijven komen, altijd genoeg aanmeldingen voor andere projecten; is de kern, ervaringen deelnemers centraal; in het algemeen activiteiten goed ontvangen; aantrekkelijke onderwerpen en een gastvrije ontvangst; staf is enthousiast en komt graag; deelnemers tevreden en terugkerend; zelfvertrouwen vergroot door samen optrekken; gemeenschapsgevoel; mensen komen graag, mond-tot-mond reclame
- *Ontmoeting*: in de groepen, contacten cursisten – buurt door gezamenlijke activiteiten; samen met andere groepen activiteiten; groepen studenten komen langs; informele kennismaking; sociale contacten vergroot, drempels lager; locatie zorgt voor ontmoeting, inzet op aangaan contacten; degenen die deelnemen hechten aan de ontmoeting met gelijkgestemden, voorkomt eenzaamheid;
- *Ontwikkeling*: verschillende deelnemers halen examens, studeren verder, vinden betaald werk; kennismaken met thema; kwaliteiten naar boven krijgen; uitwisseling over elkaars achtergrond en cultuur, algemene ontwikkeling; kennis en (studie)vaardigheden vergroot; persoonlijke groei deelnemers, respect voor elkaar, meedoen; deskundigheidsbevordering doel; deelnemers leren zelf op te pakken; elkaar helpen en wegwijzen maken, leren van ervaringen door samenkomsten.
- *Dynamiek en transfer*: constante toestroom nieuwe deelnemers, nieuwe en gezamenlijke activiteiten; nauwelijks; als leerkracht begrijpen ze meer van achtergronden leerlingen; instroom nieuwe leerlingen; soms nieuwe activiteiten voor/door deelnemers; sommige leden worden gezicht en bereiken zo spin-off, andere stichtingen nemen over.

Soort bijdrage aan gemeentelijke beleidsdoelen

- Taalles als voorwaarden voor empowerment en participatie; uitstroom naar studie of werk;
- Maatschappelijk effect niet gemeten, terugkoppeling doelgroep is positief;
- Sociale veiligheid en veiligheidsgevoel inwoners vergroten;
- Elkaar leren kennen door ontmoeting;
- Participatie vergroot door buurt te betrekken en zo wijkbewoners actiever te betrekken bij de wijk;
- Activeren van aanbieders en betrekken van cursisten;
- Olievlek: klachten leiden tot gesprekken en beleidsaanpassing, netwerk en participatie deelnemers vergroot, deelnemers worden soms zelf actiever;
- Vaste, herkenbare en gewaardeerde plek in gemeenschap en stad voor Armeense gemeenschap;
- Tegengaan vereenzaming ouderen.

Conclusies

- De meeste organisaties kunnen goed de link tussen activiteiten, resultaten en effecten benoemen. Ze kunnen dat op zo'n manier dat het een logisch verband is.
- Alle organisaties werken voor in het algemeen duidelijk onderscheiden doelgroepen. Bij voorbeeld een moskee of de joodse gemeenschap maar ook voor leeftijdsgroepen zoals jongeren of juist ouderen. Ook zijn er organisaties die zich richten op mensen een specifieke beperking of ziekte. Dat geeft richting en focus en aansluiting bij de doelgroep, maar betekent ook dat vragen over diversiteit en ontmoeting lastiger positief te beantwoorden zijn.

- Een deel van de organisaties biedt structurele activiteiten omdat er vanuit de doelgroep die zij bedienen altijd weer vergelijkbare vragen zullen komen. Dit is bijvoorbeeld het geval bij de hulp aan slachtoffers, de begeleiding van leerlingen en studenten, of het organiseren van spelactiviteiten voor kinderen. De vorm kan variëren, maar de dienst zelf blijft nodig.
- Niet alle organisaties benoemen effecten op alle onderscheiden onderdelen ten aanzien van de organisatie en de deelnemers. Op het niveau van effecten voor de deelnemers worden ontmoeting en dynamiek en transfer minder vaak gescoord.
- Dynamiek en transfer op het niveau van de organisatie wordt relatief weinig gescoord (5 van de 11 geven niets aan of dat het lastig is/weinig gebeurt).
- Opvallend is dat de meeste organisaties meer effecten benoemen op het niveau van de organisatie dan op het niveau van de deelnemers. Dit zou mede kunnen komen door de opzet van de vragenlijst.
- Niet alle organisaties hebben benoemd wat hun (beoogde) bijdrage aan de gemeentelijke beleidsdoelen is.

Flexibele subsidie

Zeven ingevulde arena's van zeven organisaties

Soort activiteiten

- Sociale eettafel
- Dansen in het stadspark
- Community diner
- Pubers &20
- Ouderen en eenzamen actief
- Zaalvoetbal
- Luisterend oor voor jongeren met zorgen

Samenwerking

Gemiddeld 4 samenwerkingspartners per organisatie

Soort resultaten

Met 75 mensen 1 x per maand eten die daarvan genieten en afspraken maken, nieuwe groep vrijwilligers bereikt; 350 senioren en andere doelgroepen dansen in het stadspark, inkomsten door horeca; Diner en entertainment voor 40 genodigden en 20 vrijwilligers + voedsel voor gezinnen; toegeruste ouders, andere contacten en nieuwe verbindingen; alle middagen al volgeboekt en veel verbindingen; kinderen hebben plezier, meer vrienden en meer respect; 20 jongeren kunnen ergens terecht, media-aandacht, nieuw netwerk enthousiaste vrijwilligers.

Soort effecten voor organisatie

- *Aansluiting*: positieve reacties en persoonlijke bedankjes uit de groep; senioren voelden zich uitgenodigd en aangesproken; eten brengt verbondenheid, gesprekken eenvoudiger; er was nood aan advies; programma specifiek voor groep gemaakt; geeft regelmaat, gaat om samenzijn; jongeren komen terug, tevredenheid scoort hoog, peer-to-peer;
- *Diversiteit*: iedereen is welkom, eten is multicultureel, vrijwilligers van alle nationaliteiten, samenwerking met vluchtelingenwerk; verbinding tussen leeftijdsgroepen stond centraal; veel verschillende groepen aanwezig, alles tweetalig (of meer); groepen zeer gemengd; verschillende wijken samen; problematiek is divers, iedereen is welkom.
- *Duurzaamheid*: onder noemer buurtmobilisatie streven we naar verzelfstandiging; onderdeel breder pakket om ouderen in beweging te krijgen, meer samenwerking en openingen voor vervolg; wordt maandelijks georganiseerd, draaiboek geoptimaliseerd; activiteiten vinden steeds meer plaats; bestending landelijke gezondheidszorg via deze casus.

- *Dynamiek en transfer*: er is een plusprogramma met andere activiteiten; deelnemers worden geïnformeerd over andere manieren om in beweging te komen; kinderen en ouders zijn vaker samen, ook buiten het voetbal om, er wordt meer samengedaan; vrijwilligers gaan ook andere activiteiten doen, jongeren kunnen zelf vrijwilliger worden.

Soort effecten voor deelnemers

- *Informatie*: via flyers en op avonden zelf; op voorhand en naderhand info over andere mogelijkheden om te bewegen; nieuwkomers wordt uitgelegd hoe diner, community en organisatie werken; pedagoog geeft handreikingen; het is een nieuwe beleving; samenwerking met Traject, scholen; campagne online en via scholen.
- *Plezier*: opkomst elke week hoger en mensen komen terug; mensen nostalgisch samen op unieke plek; complimenten over sfeer, welkom voelen; ontroerende reacties gehoord; mensen praten samen over vroeger en voeding en gezondheid; elkaar accepteren en vrij zijn staan centraal; deelnemers voelen zich gesteund, komen terug en vertellen erover.
- *Ontmoeting*: cursussen van partners brengen mensen met elkaar in contact; nieuwe contacten opgedaan; ouders uit verschillende sociale lagen ontmoeten elkaar; diverse groepen vanuit bestaande organisaties; kinderen en ouders krijgen plezier om met anderen samen te zijn; laagdrempelig binnenlopen.
- *Ontwikkeling*: we beiden opleidingstrajecten aan; uitleg over culturele omgangsvormen en ongewenst gedrag; grenzen leren stellen en vaardigheden ontwikkelen; vergroten zelfvertrouwen en de ander vertrouwen.
- *Dynamiek*: mensen melden zich als vrijwilliger, organiseren samen activiteiten; ouderen nemen stappen om zelf ergens aan mee te doen; deelnemers komen soms vaker en maken vrienden, transitie van deelnemer naar koker, organisator is voedselbankproject begonnen; deelnemers brengen ook nieuwe kinderen mee, ouders helpen mee.

Soort bijdrage aan gemeentelijke beleidsdoelen

- Een veilige plek drie keer per week waar men onbevangen kan praten, ontmoeten, delen, een olievlék voor de omgeving
- Spin-off door nieuwe samenwerking, eerste stap om deelname aan programma bewegen te bevorderen, bijdrage aan positieve gezondheid
- Integratie van verschillende groepen, fatsoenlijke maaltijd voor mensen die dat zelden krijgen, sommigen maken stap van nemen naar geven
- Meer respect van wijk naar wijk, ouders helpen ook anderen

Conclusies

- In de flexibele subsidie-activiteiten lijkt ontmoeting centraal te staan. Soms gaat het juist om gelijkgestemden (mensen met eenzelfde vraagstuk of verhaal), soms juist om de kennismaking en uitwisseling tussen verschillende bevolkingsgroepen;
- De meeste activiteiten hebben een belangrijke dagelijkse component (eten, bewegen, buiten zijn), gecombineerd met informatievoorziening en/of het vergroten van vaardigheden. Het gaat om samen iets doen en al doende leren;
- De organisaties kunnen hun doelgroep(en) goed benoemen en maken de activiteit op maat;
- De verbinding met de effecten en de gemeentelijke beleidsdoelen kan goed gemaakt worden maar lijkt soms wat bedacht en dus niet van tevoren beredeneerd; veel activiteiten lijken georganiseerd vanuit een concrete en directe vraag waar een vorm bij gezocht is die past bij de trekkers en de doelgroep;
- Duurzaamheid en dynamiek lijken minder belangrijk voor de activiteiten; dat past in eerste instantie ook bij het kortlopende karakter. Tegelijk beogen de meeste organisaties om de activiteiten wel vaker te organiseren of meer met de initiële opbrengsten te doen;

- Informatievoorziening gaat met name over de eigen activiteit, minder over wat er nog voor andere manieren op te participeren zijn;
- De relatie met de thema's voor de flexibele subsidies wordt door niemand zelf gelegd. De vraag is welke betekenis deze thema's daarmee hebben voor de organisaties;
- Ook de relatie met de gemeentelijke beleidsdoelen is voor een aantal organisaties moeilijk te maken – deze zijn blijkbaar abstract en ver weg.

Bijlage 3: Resultaten van de digitale monitor

Voor de vragenlijst zijn 121 organisaties uitgenodigd. Via de gemeente zijn contactpersonen benaderd om de vragenlijst in te vullen. In totaal hebben 63 organisaties aan de vragenlijst meegedaan. Dat is iets meer dan 52%. Deze relatief hoge respons wordt waarschijnlijk veroorzaakt omdat vrijwel alle organisaties die uitgenodigd zijn een subsidierelatie hebben met de gemeente Maastricht.

Subsidierelatie met de gemeente	
Basis subsidie	67%
Flexibele of projectsubsidie	4%
Basis subsidie en flexibele of projectsubsidie	27%
Geen subsidie	2%

Resultaten

Nieuwe leden, deelnemers en vrijwilligers

Op twee na hebben alle organisaties meer dan 25 leden of deelnemers. Iets meer dan 63% heeft meer dan 100 leden of deelnemers. Bij 39% van de organisaties is het aantal leden of deelnemers gegroeid en bij 53% is het aantal leden en deelnemers gelijk is gebleven.

Aantal deelnemers	<i>n</i>	%
Minder dan 25	2	4%
Tussen de 26-50	6	12%
Tussen de 51 en 100	10	20%
Tussen de 101 en 200	10	20%
Tussen 201 en 500	6	12%
Tussen 501 en 1000	8	16%
Meer dan 1000	7	14%

Als het aantal deelnemers gelijk blijft, wil dat nog niet zeggen dat er geen nieuwe deelnemers of leden aan de activiteiten van de organisaties zijn gaan mee doen. Daarom hebben we de organisaties gevraagd een inschatting te geven van het percentage nieuwe deelnemers en leden. Iets minder van de helft, 47% heeft meer dan 10% nieuwe leden of deelnemers gekregen. En 2% heeft meer dan de helft nieuwe leden. Dit geeft aan dat ondanks dat het aantal leden en deelnemers in absolute waarden gelijk blijft of afneemt er toch nieuwe mensen bereikt worden voor deelname aan de activiteiten.

Percentage nieuwe deelnemers of leden	%
Minder dan 5%	27%
Tussen de 6% en 10 %	27%
Tussen de 11% en 25%	29%
Tussen 26% en de 50%	16%
Meer dan 50%	2%

Tegenover *nieuwe* leden en deelnemers staan *vertrokken* leden en deelnemers. Bij de meeste organisaties (86%) is het aantal deelnemers en leden dat vertrokken is minder dan 10%. Deze cijfers laten een positieve instroom zien van nieuwe leden en deelnemers aan de activiteiten van de vrijwilligersorganisaties in Maastricht.

Percentage vertrokken leden en deelnemers	%
Minder dan 5%	47%
Tussen de 6% en 10 %	39%
Tussen de 11% en 25%	4%
Tussen 26% en 50%	6%
Meer dan 50%	4%

In de vragenlijst is organisaties ook gevraagd naar de aantallen vrijwilligers. Hieruit blijkt dat verreweg de meeste organisaties (80%) tussen de 5 en 50 vrijwilligers hebben. Ook zijn de grote organisaties met meer dan 50 vrijwilligers goed vertegenwoordigd.

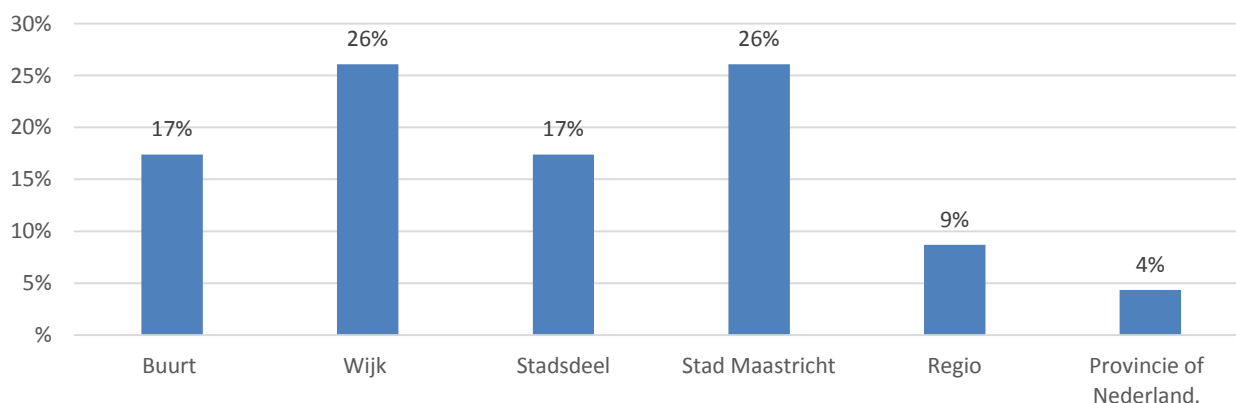
Van de vrijwilligersorganisaties die in dit onderzoek hebben deelgenomen geeft 76% aan dat het aantal vrijwilligers het laatst jaar gelijk gebleven (45%) is of is toegenomen (31%). Dat betekent dat bij een kwart van de organisaties het aantal vrijwilligers is afgenomen.

Aantal vrijwilligers	n	%
Minder dan 5	1	2%
Tussen de 6 en 10	13	27%
Tussen de 11 en 25	15	31%
Tussen de 26 en 50	11	22%
Tussen 51 en 100	6	12%
Tussen 101 en 250	2	4%
Meer dan 250	1	2%

Samenwerking

Voor het tot stand brengen van nieuwe verbindingen is gekeken naar de samenwerken met diverse partners zoals bedrijven, instellingen, overheid en/of andere vrijwilligersorganisaties/initiatieven afkomstig uit verschillende sectoren, en werkend ten behoeve van verschillende doelgroepen in de gemeente, wijken of buurten.

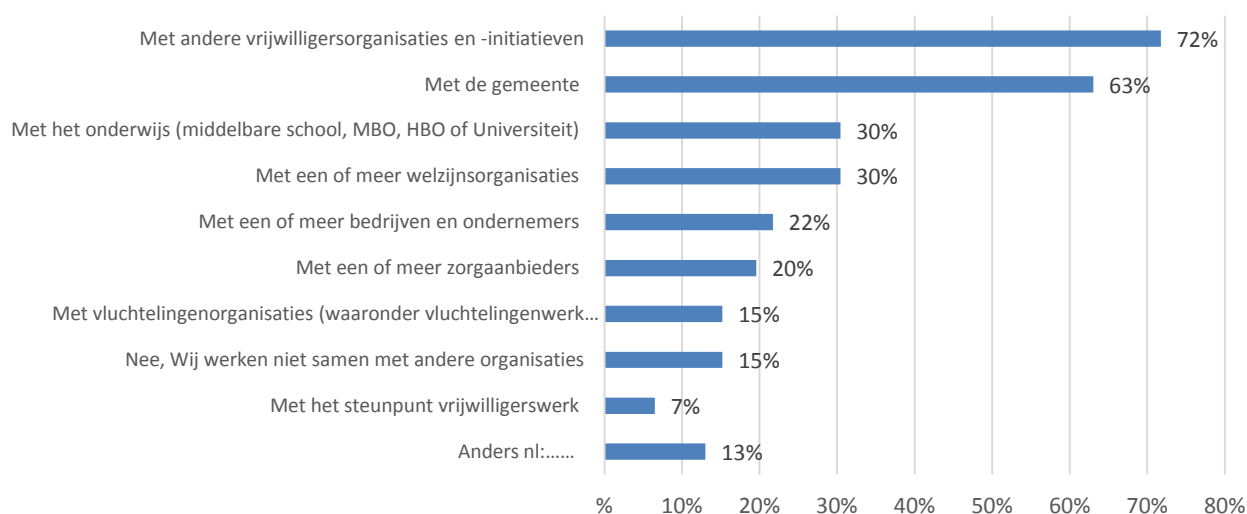
Allereerst is gekeken naar het geografische gebied waarop organisaties zich richten. Dit heeft invloed op mogelijke samenwerkingspartners. Ruim een kwart van de organisaties richt zich op de eigen wijk en een vergelijkbaar aantal organisatie zijn actief in geheel Maastricht. Minder organisaties oriënteren zich op een buurt of stadsdeel. Slechts 6 organisaties zijn ook actief zijn buiten Maastricht.

De meeste organisaties werken samen met andere vrijwilligersorganisaties of initiatieven (73%). Ook met de gemeente wordt veel samengewerkt (64%). Slechts 15% van de organisaties geeft aan helemaal niet samen te werken. Opvallend weinig organisaties (7%) werken samen met het steunpuntvrijwilligerswerk. In de categorie anders worden genoemd: andere kerkgenootschappen en het Bisdom (2X), Traject en huiskamer 't Hegeneerke.

Redenen voor samenwerking

Meer dan de helft van de organisaties (54%) geven aan dat de samenwerking met andere organisaties, instellingen of gemeenten gelijk is gebleven het laatste jaar. Ze zijn niet meer en niet minder gaan samenwerken. 41% geeft aan dat ze meer zijn gaan samenwerken en slechts een klein deel (5%) geeft aan dat ze minder zijn gaan samenwerken met andere organisaties bedrijven, instellingen, scholen en gemeente het laatste jaar.

Aantal samenwerkingspartners

De organisaties in Maastricht die samenwerken hebben overwegend meerdere samenwerkingspartners. Het aantal organisaties dat tussen de 2 en 5 samenwerkingspartners heeft, is gelijk aan het aantal organisaties dat meer dan 5 samenwerkingspartners heeft.

Aantal samenwerkingspartners	%
1	4%
2 tot 5	39%
5 tot 10	20%
Meer dan 10	20%
Geen	17%

Aansluiting bij de doelgroep

In de vragenlijst is organisaties gevraagd naar de activiteiten die de organisaties bieden voor de doelgroepen. Uit de antwoorden komt naar voren dat organisaties zo min mogelijk drempels opwerpen. Desgevraagd geeft 96% van de organisaties aan dat er geen specifieke vaardigheden nodig zijn om met de activiteiten mee te doen. De organisaties die wel aangeven dat specifieke vaardigheden nodig zijn, noemen lezen en schrijven als vaardigheid. Toch kan niet iedereen bij alle organisaties terecht, 28% van de organisaties geeft aan dat ze zich op een specifieke groep richten. De groepen die genoemd worden zijn:

- Alleen leden en bewoners van een wijk of buurt (4X)
- Ouderen, mindervalide en mensen die te maken hebben met een specifieke ziekten (4X)
- Jongeren (3X)
- Afhankelijk van de georganiseerde activiteiten (2X)

Activiteiten aanbod

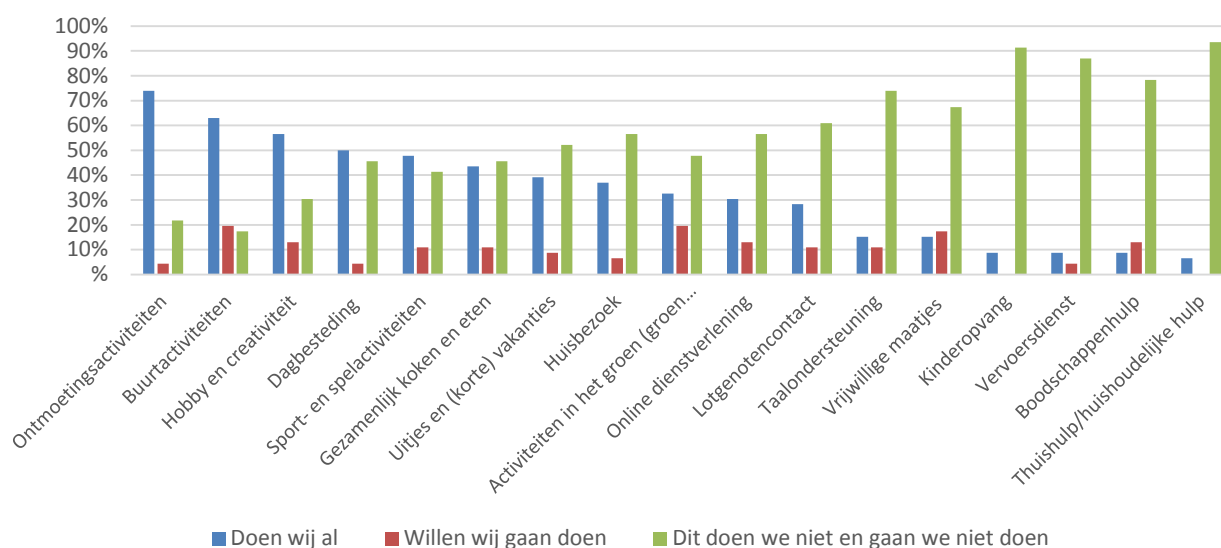
Naast dat gevraagd is welke doelgroepen bij de organisaties terecht kunnen is er ook gekeken naar de activiteiten en diensten die de organisaties bieden. Organisaties konden zelf aanvullingen geven op het activiteiten aanbod in de antwoordmogelijkheden op de vragen. Hiervan hebben 21 organisaties gebruik gemaakt. De volgende activiteiten zijn door deze organisaties genoemd:

- Faciliteren van onderling hulp en begeleiding van ouderen, jongeren en kinderen (5X)
- Kienen (3X)
- Feestmiddagen (2X)
- Religieuze diensten (2X)
- Opendagen, exposities, rondleidingen en excursies (2X)
- Buurtlunches
- Bezoeken zieken, dementen en eenzamen

Een aantal van deze activiteiten zijn een nadere invulling van de benoemde activiteiten waarnaar in de vraag gevraagd is.

Meer dan 50% van de organisaties bieden ontmoetingsactiviteiten, buurtactiviteiten, activiteiten op het terrein van hobby en creativiteit en dagbesteding. Het minst worden thuishulp/huishoudelijke hulp, kinderopvang, boodschappenhulp en taalondersteuning geboden. Ondanks dat er al veel organisaties buurtactiviteiten bieden zijn er meer organisaties die dat het willen doen. Ook zijn er meer organisaties die activiteiten willen doen in het groen.

Opvallend weinig organisaties bieden maatjesprojecten. Ook het aantal organisaties dat hiermee wil starten is erg klein. In andere steden in Nederland zien we juist een groei van het aantal maatjes projecten. Met name ook omdat dit een vorm van vrijwilligerswerk is die het mogelijk maakt voor vrijwilligers om het vrijwilligerswerk in overleg met het maatje flexibel in te delen. Bovendien is er bij maatjes projecten sprake van een directe beloning wat weer belangrijk is bij de motivatie van vrijwilligers.

Wie bepaalt het activiteiten aanbod?

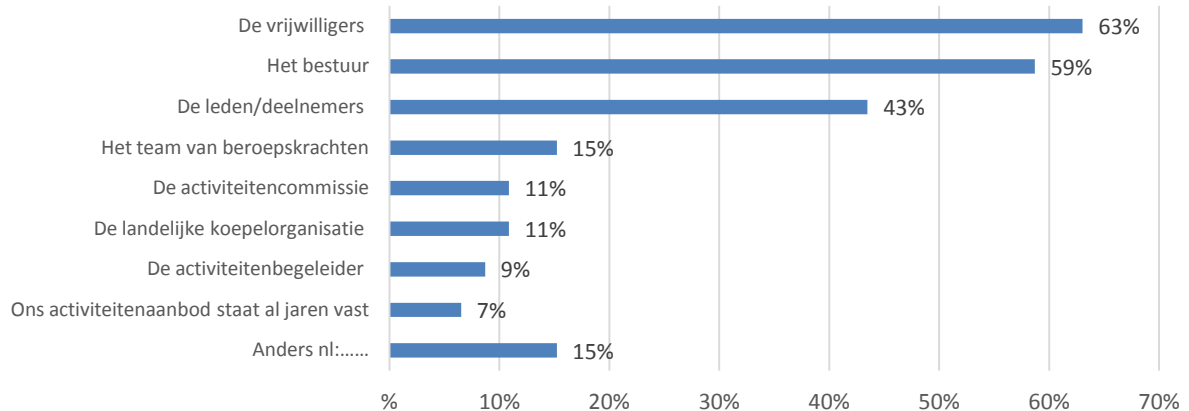
De mate van participatie wordt voor een belangrijk deel bepaald door de aansluiting van de activiteiten bij de wensen en de verwachtingen van de doelgroep. Bepalend daarin is wie de activiteiten bepalen. Wanneer de doelgroep zelf een belangrijke stem heeft in het activiteitenaanbod zullen de activiteiten beter afgestemd zijn op de wensen van de doelgroep. Ook geeft dat een indicatie van de flexibiliteit van organisatie om aan te sluiten bij de doelgroep. Wanneer het aanbod alleen bepaald wordt door bestuurders of staf ontstaat er vaak een starheid in aanbod waardoor organisaties minder aantrekkelijk worden aan bij aangesloten te blijven of om de activiteiten te gaan doen.

Onder de respondenten in dit onderzoek geeft 7% aan dat de activiteiten al jaren vaststaan. Het activiteitenaanbod van de meeste organisaties (63%) is afhankelijk van wat de vrijwilligers willen en kunnen. Ook het bestuur is voor een belangrijk deel bepalend. In mindere mate wordt het activiteitenaanbod bepaald door de deelnemers (43%).

Bij 15% van de organisaties worden de activiteiten bepaald door een team van beroepskrachten. Dit zal eerder het gevolg zijn van de afwezigheid van beroepskrachten bij een groot deel van de respondenten dan dat het een bewuste keus is. Hetzelfde kan waarschijnlijk gezegd worden over de programmacommissie en de activiteitenbegeleider. In veel organisaties zijn die niet aanwezig.

In de open antwoordmogelijkheid wordt het meest genoemd dat bestuur, vrijwilligers en bewoners de activiteiten bepalen (3X). Andere antwoorden zijn:

- De redactie
- De rabbijn
- Het ministerie van Justitie en veiligheid

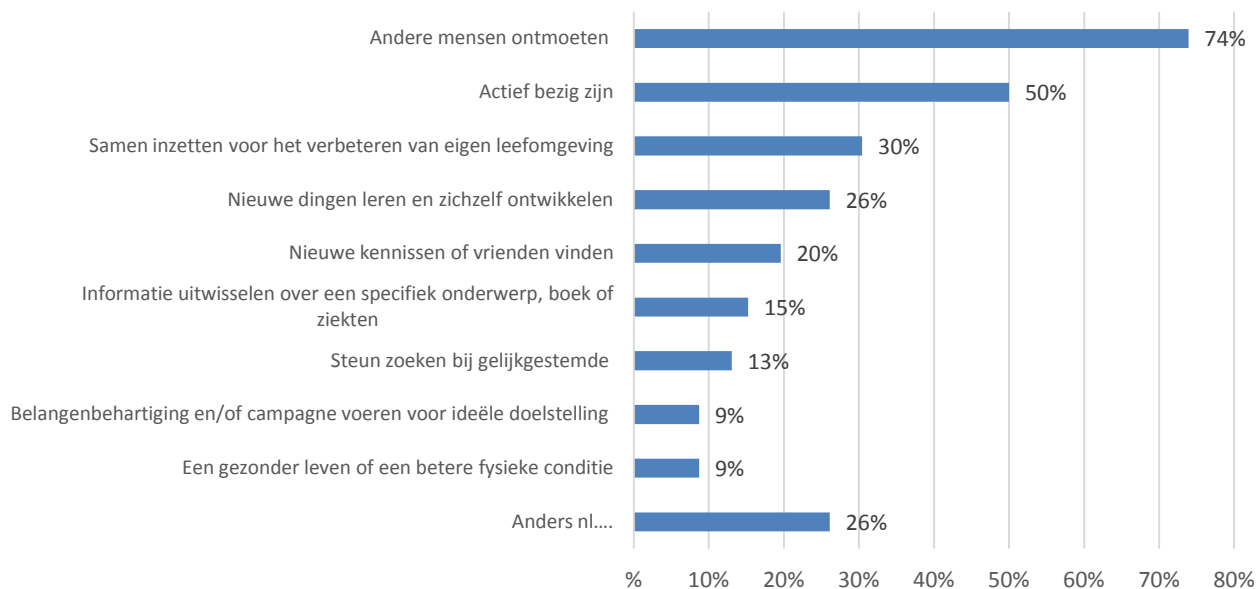

Redenen om aan activiteiten deel te nemen

Organisaties is gevraagd naar de motivatie van deelnemers om aan de activiteiten mee te doen. Ze konden daarvoor maximaal drie antwoorden geven. Dat vraagt om prioriteren van de antwoordmogelijkheden. Hieruit kunnen we afleiden wat de belangrijkste motivaties zijn voor de deelnemers om aan de activiteiten van de organisaties deel te nemen. Organisaties konden ook gebruik maken van de een eigen optie hier zijn de volgende antwoorden gegeven:

- Het helpt mensen verder met hun leven (2X)
- Haalt mensen uit hun isolement (2X)
- Inhoud geven aan participatie
- Gezellig leuke dingen doen
- Knutselen
- In stand houden van tradities

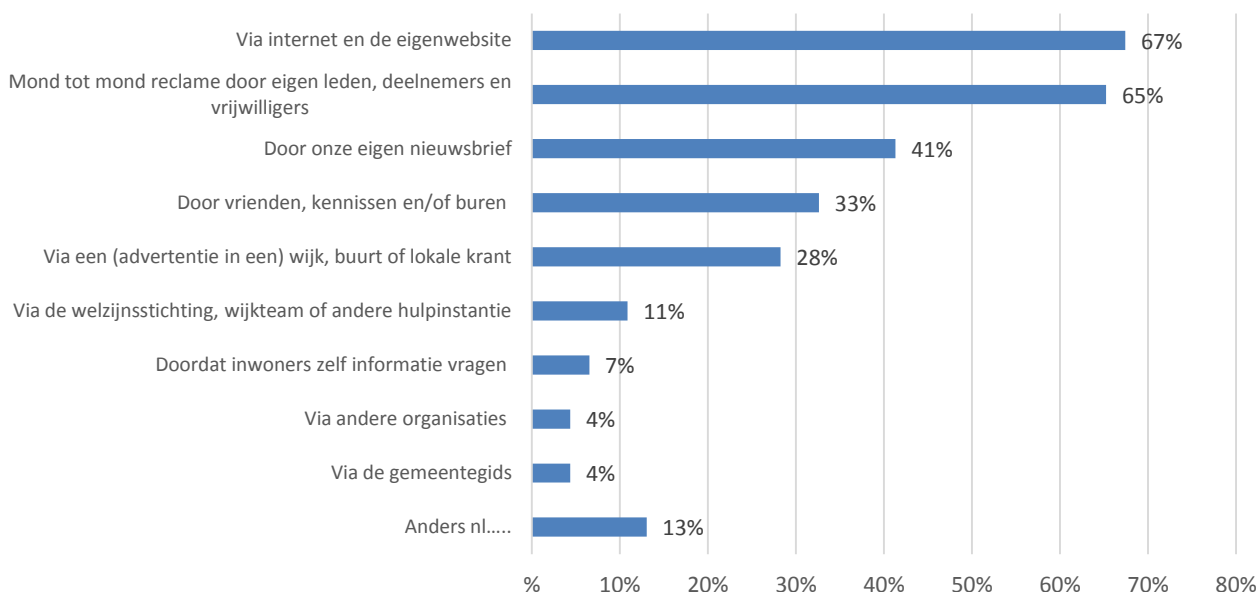
De belangrijkste reden om aan activiteiten deel te nemen is volgens de organisaties elkaar ontmoeten, gevolgd door actief blijven. Een derde van de organisaties geeft aan dat deelnemers meedoen om hun eigen leefomgeving te verbeteren. Iets meer dan een kwart van de organisatie denkt dat de deelnemers meedoen om nieuwe dingen te leren en een vijfde denkt dat het om het leren kennen van nieuwe kennissen en vrienden gaat.

Informeren over activiteiten

De meest gebruikte manier om inwoners en deelnemers te informeren over de activiteiten van de organisatie is via internet. Daarnaast is er een belangrijke rol weg gelegd voor de deelnemers, leden en buurt- en wijkbewoners. De van mond tot mond reclame speelt een belangrijke rol voor organisaties waardoor mensen geïnformeerd worden over de activiteiten. Het gaat dan om het promoten van de activiteiten en om mensen actief te betrekken bij wijk- en buurtactiviteiten. Daarnaast wordt door een derde van de organisaties genoemd dat inwoners door vrienden kennissen en/of burens worden geïnformeerd over activiteiten. Minder organisaties informeren hun achterban via een eigen nieuwsbrief of de wijk-, buurt- of stadskrant. Ook zijn er weinig organisaties die de gemeentegids noemen als informatiebron voor deelnemers aan activiteiten. In de antwoordcategorie anders worden genoemd:

- Beeldkrant RTV Maastricht
- Sociale media als Facebook
- Mededelingen in de eigen ruimte
- Flyers

Diversiteit

Leeftijden van leden deelnemers en vrijwilligers

De leeftijd van de *leden of deelnemers* aan de activiteiten van de organisaties laat een redelijke spreiding zien. De leeftijdscategorie 51-70 jaar is de grootste en ook jongere leden en deelnemers zijn goed vertegenwoordigd. Deze doelgroep is vrijwel even groot als de doelgroep oudere boven de 70 jaar. Iets meer dan een kwart van de organisaties heeft leden en deelnemers redelijk verspreid over de verschillende leeftijdscategorieën.

Ook is gevraagd uit welke leeftijdscategorieën organisaties nog deelnemers wensen. Ruim een op de vijf organisaties geeft aan dat ze tevreden zijn met de leeftijdssamenstelling van de deelnemers. Vier op de vijf organisaties willen meer deelnemers uit een specifieke leeftijdscategorie. De meeste organisaties willen deelnemers tussen 21 – 30 jaar (41%). Gevolgd door deelnemers tussen de 31-50 jaar (40%). Dit zijn de leeftijdscategorieën die het minst vertegenwoordigd zijn. Dit geeft aan dat organisaties zoeken naar een gelijke verdeling van de deelnemers over de verschillende leeftijdscategorieën.

Leeftijd van de deelnemers	Huidig	Wenselijk
Jonger dan 20 jaar	22%	28%
Van 20 tot 30 jaar	11%	41%
Van 31 tot 50 jaar	17%	40%
Van 51 tot 70 jaar	39%	26%
Ouder dan 70 jaar	24%	
Redelijk verspreid over alle leeftijdscategorieën	26%	22%

De meeste organisaties hebben *vrijwilligers* in de leeftijdscategorie 51 – 70 jaar. Door 28% van de organisaties wordt aangegeven veel vrijwilligers onder de 30 jaar te hebben. Ook de categorie vrijwilligers onder de 20 jaar is met 13% goed vertegenwoordigd. Maar een klein deel van de organisaties vindt dat de leeftijd van hun vrijwilligers redelijk verspreid is over de verschillende leeftijdscategorieën. Voor het goed functioneren. In tegenstelling tot de leden en deelnemers is de leeftijdscategorie 51- 70 sterker vertegenwoordigd.

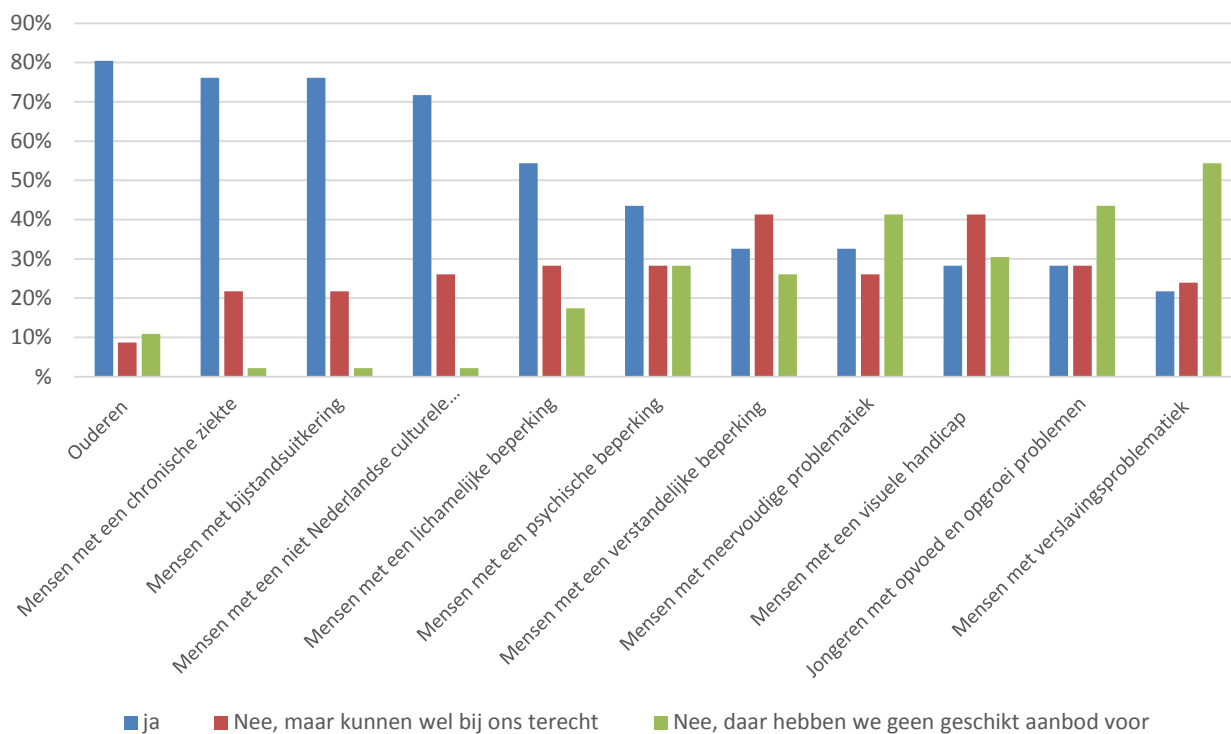
Leeftijd vrijwilligers	%
Jonger dan 20 jaar	13%
Van 20 tot 30 jaar	15%
Van 31 tot 50 jaar	28%
Van 51 tot 70 jaar	57%
Ouder dan 70 jaar	13%
Redelijk verspreid over alle leeftijdscategorieën	17%

Participatie van kwetsbare leden en deelnemers

Aan de organisaties is gevraagd voor welke doelgroepen ze activiteiten bieden of willen bieden. Naast de gegeven doelgroepen konden organisaties zelf nog eigen doelgroepen toevoegen die niet in de lijst stonden. Hiervan hebben veel organisaties gebruikgemaakt. De volgende doelgroepen zijn nog genoemd:

- Demente mensen en eenzamen
- Voortijdig schoolverlaters en bankzitters
- Leerlingen die ondersteuning nodig hebben bij school
- Slachtoffers van misdrijven, verkeersongevallen en vermissing
- Ouders van zorgleerlingen.

Uit de door ons genoemde categorieën blijken ouderen, mensen met een chronische ziekten, met een bijstandsuitkering, met een niet Nederlandse culturele achtergrond en mensen met een lichamelijke beperking al aan meer aan 50% van de activiteiten mee te doen. De groepen waarvoor de minste activiteiten geboden worden zijn mensen met verslavingsproblematiek, jongeren met opgroei en opvoed problemen, mensen met meervoudige problematiek en mensen met een visuele handicap. Mensen met en visuele handicap en met een verstandelijke beperking kunnen wel bij meerdere organisaties terecht ondanks dat er geen specifiek activiteiten aanbod voor is.

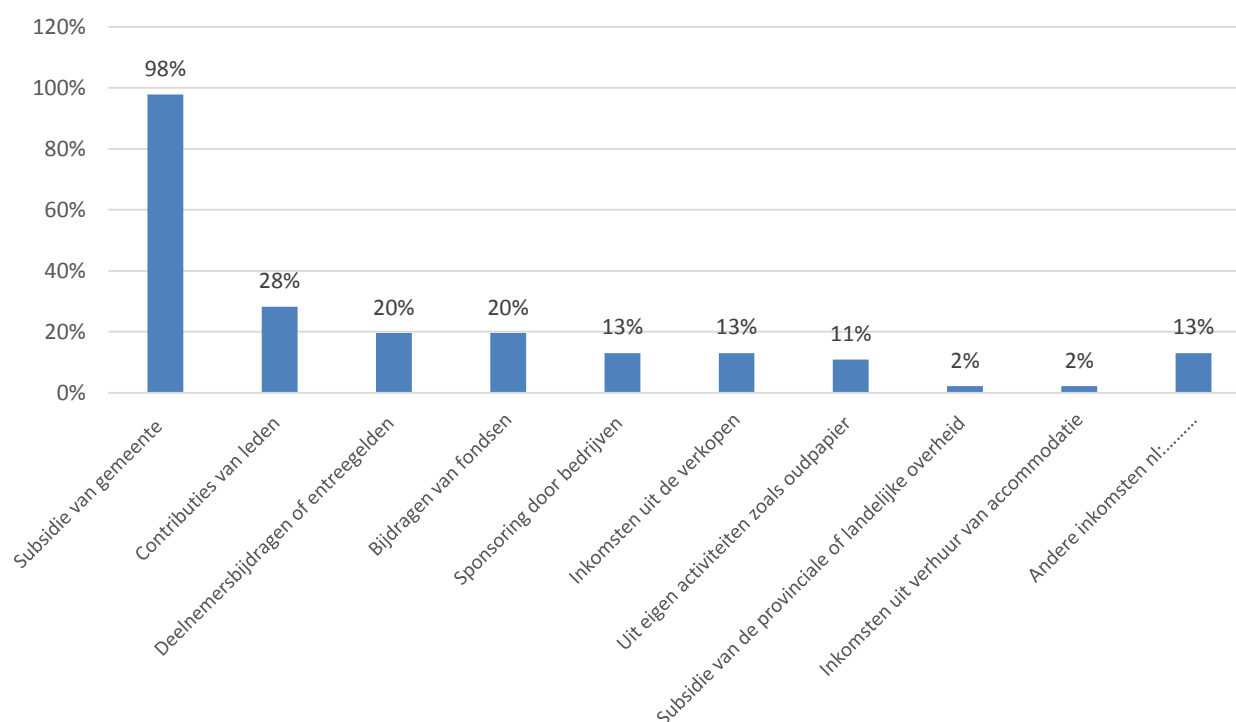

Duurzaamheid

De activiteiten kunnen (op termijn) in het reguliere aanbod worden opgenomen. De activiteiten van de organisaties dragen bij aan het bevorderen van maatschappelijke participatie, versterken netwerken en sociale veiligheid. Van de organisaties die aan dit onderzoek hebben meegedaan bestaat 79% langer dan 20 jaar en 47% langer dan 30 jaar. 15% bestaat nog geen 5 jaar.

Inkomstenbronnen

Dat de meeste organisaties subsidie hebben is een logisch gevolg van het gebruikte bestand. Het bestand is het relatiebestand van de gemeente. Dit bestaat uit organisaties die subsidie ontvangen of ontvangen hebben. De grafiek laat zien dat er een hoge afhankelijkheid is van de subsidie van de gemeente. Naast de basis subsidie zijn er ook nog relatief veel organisaties die een incidentele of flexibele subsidie ontvangen van de gemeenten. Veel minder organisaties hebben inkomsten uit contributies van de leden of deelnemers bijdragen. Ook het aantal organisaties met een bijdrage uit fondsenwerving of sponsoring is klein. Een grote afhankelijkheid van subsidie zonder veel eigen inkomsten uit andere bronnen maakt organisaties kwetsbaar. Wanneer de subsidie wegvalt dreigen deze organisaties om te vallen.

Redenen om activiteiten te bieden aan kwetsbare personen in de samenleving

Aan organisaties is gevraagd naar de redenen om activiteiten te (blijven) organiseren om de maatschappelijke participatie te vergroten van mensen die nu niet of nauwelijks meedoen doen. Betrokkenheid bij de samenleving en de doelstelling van de organisatie zijn de belangrijkste redenen. Nieuwe leden, vrijwilligers of diverser ledenbestand zijn veel minder van belang. Omdat het gevraagd is, de naamsbekendheid en het netwerk vergroot wordt door nog minder organisaties genoemd.

Voorwaarden voor het activiteiten aanbod van organisaties

Om activiteiten te (blijven) bieden die de maatschappelijke participatie vergroten van mensen die nu niet of nauwelijks meedoen moeten de voorwaarden voor organisaties goed zijn. Wat die voorwaarden zijn, daar is naar gevraagd. Naast een aantal bekende voorwaarden konden organisaties ook zelf voor voorwaarden noemen. De genoemde voorwaarden zijn: samenwerking en financiële continuïteit.

Van de bekende voorwaarden wordt door de meeste organisaties voldoende intern draagvlak genoemd. Twee op de vijf organisaties noemen extra financiële middelen en voor 37% zijn meer vrijwilligers voorwaarden om de activiteiten te (blijven) bieden die de maatschappelijke participatie vergroten van mensen die nu niet of nauwelijks meedoen. Een op de drie organisaties vindt het een belangrijke voorwaarde dat de activiteit(en) gebaseerd zijn op een vraag uit de samenleving.

Een op de vier organisaties vindt het een voorwaarde dat de gemeente regelmatig de erkenning en waardering laat blijken voor de inzet van de organisaties en hun vrijwilligers.

Tevredenheid met subsidiebeleid van de gemeente

In de categorie duurzaam is ook gevraagd naar de tevredenheid van organisaties over het nieuwe subsidiebeleid van de gemeente Maastricht. Een kleine meerderheid is tevreden over het huidige subsidiebeleid. De organisaties die niet tevreden zijn noemen:

- Basis subsidie is onvoldoende waardoor activiteiten stoppen (8X);
- Tenders zijn te specifiek, niet toegespitst op activiteiten van de organisaties (8X);
- Het aanvragen van tendersubsidies kost te veel tijd en is te veel werk (6X);
- De beoordeling van de tendersubsidies is niet transparant (2X);
- Tenders zijn te specifiek in het belang van de gemeente;
- Onbekend met de verordening.

Tevreden over het nieuwe subsidiebeleid	
Ja	52%
Nee, omdat.....	48%

Dynamiek en transfer

Bij de dynamiek en transfer gaat het om deelnemers uitgedagen en ondersteunen om meer te gaan deelnemen aan andere activiteiten ook bij andere organisaties. Tevens is gekeken naar de transfer van passieve naar actieve participatie. In de vragenlijst zijn vragen gesteld over het faciliteren en stimuleren van deelnemers om vrijwilligerswerk te gaan doen.

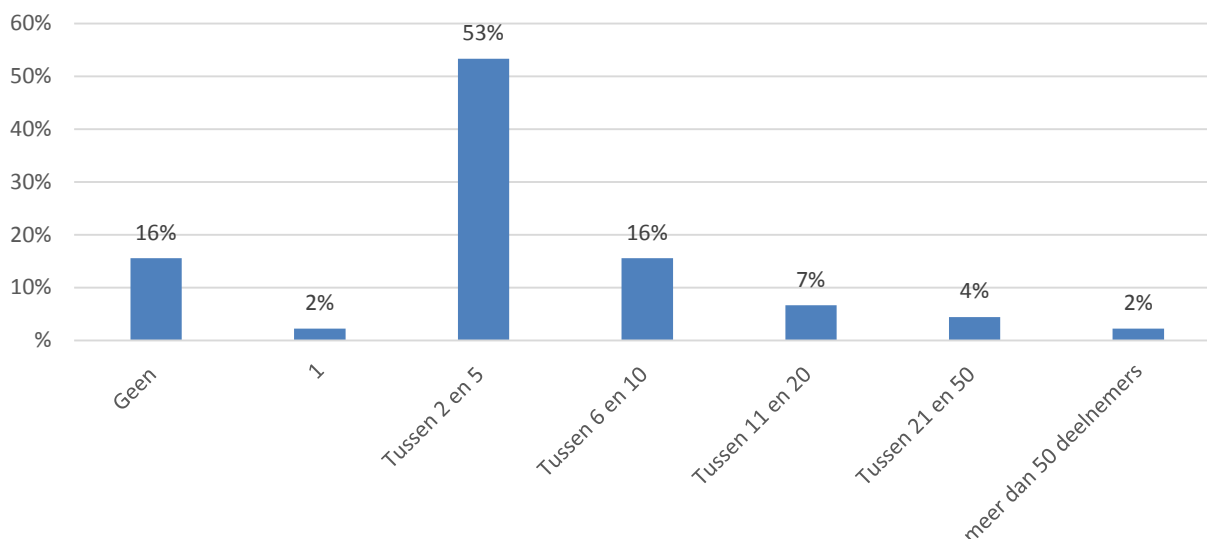
Meer participatie door deelname aan activiteiten

In de vragenlijst is gevraagd naar het aantal deelnemers dat bij andere organisaties activiteiten is gaan doen. Deze vraag bleek erg lastig te beantwoorden. Zo'n 80% van de organisaties geeft aan dat niet te weten. Bij de 20% van de organisaties die daar wel van op de hoogte zijn gaat het om gemiddeld 5,4 deelnemers. Twee organisaties geven aan dat hun deelnemers een baan hebben gevonden. Voor de overige organisaties geldt dat hun deelnemers aan activiteiten zijn gaan meedoen van verwante organisaties.

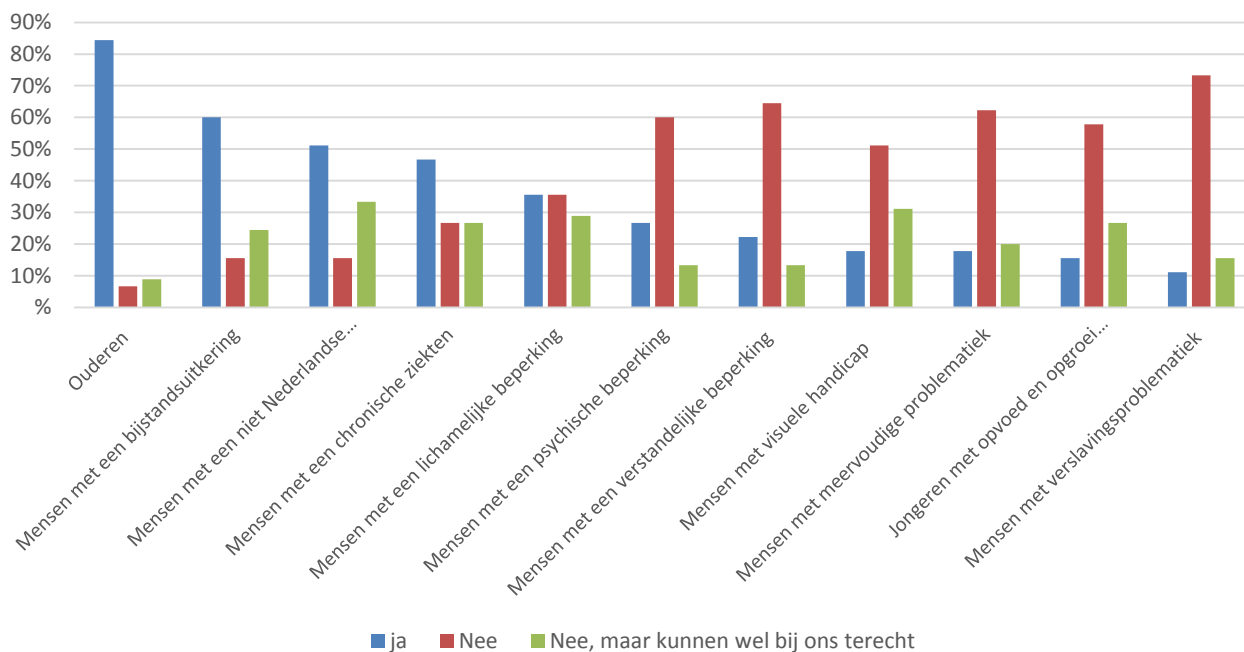
Op de vraag of deelnemers zelf nieuwe deelnemers meenemen antwoord 56% bevestigend. Het gaat om meer dan 7 nieuwe deelnemers gemiddeld. In analogie met het werven van vrijwilligers blijkt ook een groot aantal deelnemers gevraagd te worden voornamelijk door andere deelnemers.

Doorstroming naar vrijwilligerswerk

Allereerst is gevraagd hoe vaak in het afgelopen jaar deelnemers vrijwilliger zijn geworden bij de eigen organisatie. Bij meer dan de helft van de organisaties gaat het om 2 tot 5 deelnemers die vrijwilliger zijn geworden. Bij 18% van de organisaties gaat het niet of nauwelijks voor dat deelnemers vrijwilliger worden. Bij 29% van de organisaties zijn meer dan 5 deelnemers vrijwilliger geworden.

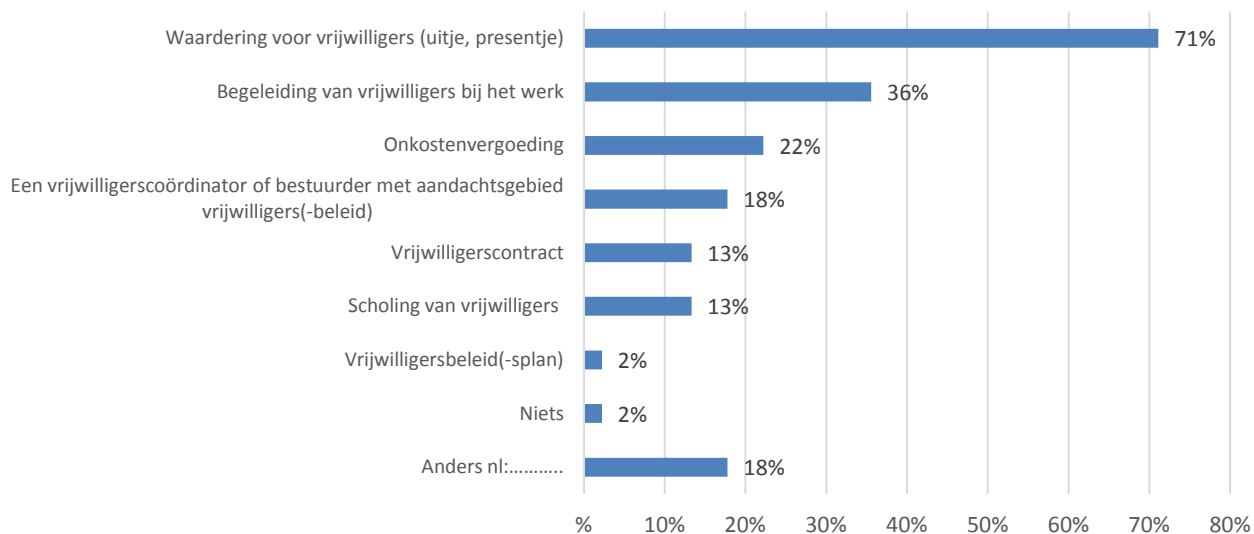

In het kader van de transfer van passieve naar actieve participatie is organisaties gevraagd of mensen uit kwetsbare doelgroepen vrijwilligerswerk doen of kunnen doen bij de organisatie. De resultaten laten zien dat er een duidelijke voorkeur is voor mensen zonder mentale beperkingen. Ouderen, mensen met een bijstandsuitkering en mensen met een niet Nederlandse achtergrond doen al bij meer dan de helft van de organisaties vrijwilligerswerk. Ook mensen met een chronische ziekten en een lichamelijke beperking doen bij meerdere organisaties vrijwilligerswerk. Mensen met een psychische, verstandelijke en visuele beperking, met meervoudige problematiek, met verslavingsproblematiek en jongeren met opvoed- en opgroeioproblemen zijn bij minder dan de helft van de organisaties als vrijwilliger actief. De meest interessante doelgroepen voor organisaties zijn mensen met een niet Nederlandse achtergrond en een visuele beperking.

Wanneer mensen eenmaal meedoen en een stap hebben gezet om aan de slag te gaan is het belangrijk dat ze dat blijven doen. Hier is een rol weggelegd voor organisaties. Wat bieden organisaties vrijwilligers waardoor ze zich blijvend aan de organisaties en activiteiten binden. In de antwoordmogelijkheden van de vraag hierover konden organisaties maximaal 3 antwoorden aan kruisen of eigen antwoorden geven. Van deze laatste mogelijkheid heeft 18% gebruik gemaakt. Naast dat er ook kleine attenties worden genoemd (2X) geven meer de organisaties aan dat vrijwilligers het doen vanuit hun hart en ze daarom geen attentie willen (3X). Desondanks antwoorden verreweg de meeste organisaties dat ze hun vrijwilligers waarderen met een uitje of presentje. Ruim een derde van de organisaties biedt de vrijwilligers begeleiding bij het vrijwilligerswerk.

Opvallend weinig organisaties (22%) bieden hun vrijwilligers een onkostenvergoeding aan. Vanuit de basisgedachten dat het vrijwilligerswerk onbetaald is maar dat het de vrijwilliger ook niets hoeft te kosten kun je verwachten dat vrijwel ieder organisaties standaard de onkosten van de vrijwilliger vergoed. Blijkbaar hebben organisaties de vraag gelezen als de daadwerkelijk betaalde onkostenvergoeding. Omdat vrijwilliger hun onkosten niet altijd declareren is het aantal organisaties dat de onkosten vergoed lager dan het aantal organisaties dat vrijwilligers de mogelijkheid biedt om een declaratie voor de onkosten in te dienen. Ook wordt weinig gebruik gemaakt van een vrijwilligers coördinator en vrijwilligers contract en scholing van vrijwilligers.

Conclusies digitale monitor

Toename participatie

Van organisaties die aan de enquête hebben meegedaan heeft 94% een basis subsidie. Daarvan heeft 27% ook flexibele of projectsubsidie. In totaal zijn er 6 organisaties zonder basis subsidie die aan de vragenlijst hebben meegedaan. Een relatief laag aantal. Te klein om als aparte groep in dit onderzoek te analyseren.

De organisaties hebben overwegend meer dan 25 leden en het aantal deelnemers aan de activiteiten van de vrijwilligersorganisaties groeit. Twee op de vijf organisaties heeft het laatste jaar meer leden. Bij slechts 8% van de organisaties is het aantal deelnemers afgenomen. De groei van het aantal deelnemers is ook zichtbaar aan de in- en uitstroomcijfers van de organisaties. Bijna driekwart van de organisaties heeft het laatste jaar meer dan 5% nieuwe leden kunnen verwelkomen terwijl het aantal organisaties met meer dan 5% vertrekkende leden iets groter is dan 50%. Deze gunstige instroom is groter als we naar hogere percentages kijken. Bij meer dan 10% in en uitstroom zijn de percentages respectievelijk 47% en 14%.

Ook het aantal vrijwilligers is het laatste jaar toegenomen bij een derde van de organisaties terwijl een kwart aangeeft dat het aantal vrijwilligers is afgenomen. Bij de meeste organisaties (45%) is het aantal vrijwilligers gelijk gebleven. De toename van het aantal vrijwilligers is minder groot dan die van de deelnemers.

Per saldo kunnen we concluderen dat de participatie van zowel deelnemers als vrijwilligers bij de organisaties die subsidie ontvangen is toegenomen. Dat geldt niet voor alle organisaties er zijn ook organisaties waar het aantal deelnemers en/of vrijwilligers zijn afgenomen.

Het bereik van organisaties

De meeste organisaties zijn alleen actief binnen Maastricht. 13 % doet ook activiteiten daarbuiten. Een kwart van de organisaties doet activiteiten voor heel Maastricht. 60% richt zich met de activiteiten op de eigen buurt, wijk of standsdeel. Veel organisaties werken daarbij samen met anderen. Slechts 15 % werkt niet samen met een andere organisatie, instelling of onderneming. Ruim 2 op de 5 organisaties is meer gaan samenwerken en allemaal met andere vrijwilligersorganisaties. Ook is het aantal organisaties dat met gemeenten en onderwijsinstellingen is gaan samenwerken sterk toegenomen.

Uit de literatuur blijkt dat een goede (onderlinge) samenwerking bijdraagt aan de verbinding en versterking van het vrijwilligerswerk en dat dat goede voorwaarden zijn voor participatie van inwoners. De gesubsidieerde organisaties zijn in het laatste jaar na de wijziging van de subsidiesystematiek jaar meer gaan samenwerken wat erop wijst dat de wijziging heeft bijgedragen aan het sterken van de voorwaarden voor participatie van inwoners via het vrijwilligerswerk.

Activiteitsaanbod

Bijna drie kwart (72%) van de organisaties richt zich op een brede doelgroep deelnemers. Bij maar een klein aantal organisaties worden eisen gesteld voor het deelnemen aan de activiteiten (4%). Vrijwilligers en bestuurders van organisaties bepalen voor een belangrijk deel de activiteiten. Bij 43% van de organisaties worden ook de deelnemers betrokken bij het activiteitsaanbod. Volgens de meeste organisaties doen hun deelnemers met de activiteiten mee omdat ze daarmee andere ontmoeten en om actief bezig te zijn. Weinig specifieke motivaties worden gegeven en ook denken maar weinig organisaties dat mensen zich via deelname aan de activiteiten van de organisaties willen ontwikkelen of over specifieke onderwerpen met anderen van gedachten wisselen. Organisaties kwalificeren hun deelnemers daarmee als een doelgroep die weinig uitdaging en verrijking van hun leven zoekt en tevreden is met anderen ontmoeten en actief te zijn zonder dat dit direct gezonder leven of een betere conditie oplevert. Dit beeld sluit aan bij het aanbod van de organisaties.

Het activiteitsaanbod dat met de subsidie van de gemeente door organisaties wordt geboden is enerzijds laagdrempelig maar anderzijds eenzijdig gericht op het ontmoeten en actief bezig zijn. Het is niet gericht op het ontwikkelen van deelnemers, deelnemers voor hun eigen belangen laten opkomen of activiteiten bieden waardoor deelnemers een gezonder leven of betere conditie krijgen. De gemeente kan hierin meer bepalend en sturend zijn door de voorwaarden voor subsidie scherper te stellen.

Diversiteit van de leden en vrijwilligers

De meeste deelnemers aan de activiteiten zijn boven de 50 jaar. Jongere deelnemers zijn redelijk vertegenwoordigd maar doen wel minder mee aan de activiteiten. Vanwege het grote aantal organisaties met deelnemers boven de 50 jaar wensen veel organisaties meer deelnemers uit een jongere leeftijdscategorie, onder de 50 jaar. Slechts 22% is tevreden over de leeftijdsverdeling van hun deelnemers. De leeftijdsverdeling van de vrijwilligers is vergelijkbaar. Ook de leeftijd van de vrijwilligers is overwegend boven de 50 jaar en maar 17% van de organisaties tevreden over de leeftijdsverdeling van de vrijwilligers. Het verschil met deelnemers is dat de groep vrijwilligers boven de 70 jaar veel kleiner is. Wanneer we de tabellen van de leeftijdsopbouw van vrijwilligers en deelnemers naast elkaar leggen kun je vaststellen dat inwoners tussen de 50 en 70 jaar het meest actief zijn en de activiteiten organiseren voor zowel de oudere als jongere deelnemers.

Ouderen, mensen met een chronische ziekten, met een bijstandsuitkering, met een niet Nederlandse culturele achtergrond en mensen met een lichamelijke beperking kunnen bij meer dan de helft van de organisaties aan de activiteiten deelnemen. Mensen met mentale beperkingen, een visuele beperking, gedragsproblemen of met een meervoudige problematiek zijn veel minder welkom bij organisaties. Dit lijkt erop te duiden dat het subsidiebeleid (nog) onvoldoende bijdraagt aan de participatie van inwoners met een mentale beperkingen, een visuele beperking, gedrags- en verslavingsproblemen of met een meervoudige problematiek. Hierop zou de gemeente beter kunnen sturen.

Duurzaamheid

Erg veel organisaties zijn afhankelijk van de subsidie van de gemeente. De meeste organisaties hebben naast de subsidie andere inkomstenbronnen. Gemiddeld heeft iedere organisatie 2.3 inkomstenbronnen inclusief de gemeentelijke subsidies. De andere inkomstenbronnen zijn minder

omvangrijk zoals deelnemersbijdragen en lidmaatschappen. Er is daarmee een hoge afhankelijk van de subsidie en dat is kwetsbaar. Wanneer de subsidie stopt of de aandacht verlegd wordt, betekent dat voor organisaties dat ze moeten stoppen met de activiteiten. Omdat ze wel bijdragen aan de participatie van (kwetsbare) inwoners is dat niet wenselijk. Voor de duurzaamheid van de activiteiten en de participatie van inwoners kan ook hier bij de subsidieverlening op gestuurd worden door bijvoorbeeld ook een eigen bijdragen van organisaties te vragen.

De motivatie van organisaties om bij te dragen aan de participatie van (kwetsbare) inwoners komt hoofdzakelijk voort uit de betrokkenheid bij de samenleving (83%) en de doelstelling (74%) van de organisaties. De voorwaarden waaronder organisaties hieraan bijdragen zijn het interne draagvlak (57%), extra financiële middelen (41%), meer vrijwilligers (37%) en de vraag naar activiteiten van de organisatie (33%). Ook hierin zitten een aantal kwetsbaarheden die de duurzaamheid van de activiteiten bedreigen. Wederom wordt de afhankelijkheid van subsidie duidelijk, maar ook de vraag naar ondersteuning voor het vinden van binden van vrijwilligers. Ruim een derde van de organisaties vindt meer vrijwilligers een voorwaarden.

De vraag naar specifieke activiteiten uit de samenleving (buurt, wijk of stad) wordt ook genoemd door een derde van de organisaties. De verwachting is dat die alleen maar zal toenemen. Daarom kunnen we deze niet als kwetsbaarheid meewegen maar eerder als een kans voor duurzame activiteiten.

Dynamiek en transfer

Hier gaat het om het stimuleren van mensen om aan de activiteiten van de organisatie mee te doen, deelnemers laten doorstromen naar andere activiteiten en andere organisaties en deelnemers laten doorstromen naar vrijwilligerswerk. In het algemeen zorgen de eigen deelnemers voor nieuwe deelnemers aan de activiteiten. Gemiddeld dragen de deelnemers 7 nieuwe deelnemers aan. Organisaties blijken niet goed op de hoogte of hun deelnemers ook bij andere organisaties aan activiteiten deelnemen. Slechts een op de vijf organisaties weet dat wel.

De doorstroming naar het vrijwilligerswerk van deelnemers is hoog. Dat gebeurt bij 84% van de organisaties en dan gaat het om meer dan twee deelnemers. Ook hier is gekeken naar de mogelijkheden voor kwetsbare mensen om bij de organisatie vrijwilligerswerk te doen. De overeenkomsten met de deelname aan activiteiten van kwetsbare inwoners zijn kenmerkend. Bij de meerderheid van de organisaties zijn er oudere vrijwilligers (84%), vrijwilligers met een bijstandsuitkering (60%) en vrijwilligers met een niet Nederlandse culturele achtergrond (51%). Voor inwoners met een mentale beperkingen, een visuele beperking, gedragsproblemen, verslavingsproblematiek of met een meervoudige beperking staan organisaties veel minder open om ze als vrijwilliger aan de slag te laten gaan.

Deze resultaten maken duidelijk dat het voor bepaalde groepen inwoners moeilijker is om mee te doen. Welke groepen dat zijn hangt af van hun beperking of problematiek. Voor de creëren van gelijke kansen kan de methode van subsidietoewijzing ingezet worden.